

Justitiekommitténs betänkande 2025/26:JuU15

Kriminalvårdsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om kriminalvårdsfrågor, bl.a. med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om Trygghetsberedningens förslag, utbyggnaden av anstalter och häkten samt en utredning av intagna kvinnors behov.

I betänkandet finns åtta reservationer (S, V, C, MP). I en av reservationerna (S, V, C, MP) föreslås att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om Trygghetsberedningens förslag.

Behandlade förslag

76 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Återfallsförebyggande arbete	7
Utskottets ställningstagande	17
Kriminalvårdens organisation och kapacitet	19
Utskottets ställningstagande	29
Överförande av straffverkställighet	30
Utskottets ställningstagande	32
Villkorlig frigivning m.m.	33
Utskottets ställningstagande	36
Verkställighet utanför anstalt med elektronisk övervakning	37
Utskottets ställningstagande	39
Motioner som bereds förenklat	40
Utskottets ställningstagande	40
Reservationer	41
1. Trygghetsberedningens förslag, punkt 1 (S, V, C, MP)	41
2. En sammanhållen vårdkedja, punkt 2 (S, MP)	41
3. Åtgärder i samband med permission eller frigivning, punkt 3 (S)	42
4. Ett nationellt avhoppprogram för kvinnor, punkt 7 (V, C, MP)	43
5. Utbyggnaden av anstalter och häkten, punkt 8 (S)	44
6. Enkelbeläggning inom Kriminalvården, punkt 9 (V, MP)	45
7. Förbud mot klientnära ensamarbete, punkt 10 (V, MP)	46
8. En utredning om intagna kvinnors behov, punkt 11 (V, MP)	46
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	48
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Återfallsförebyggande arbete

1. Trygghetsberedningens förslag

Riksdagen avslår motion

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 96 och 97.

Reservation 1 (S, V, C, MP)

2. En sammanhållen vårdkedja

Riksdagen avslår motion

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 140.

Reservation 2 (S, MP)

3. Åtgärder i samband med permission eller frigivning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 60 och 61 samt

2025/26:3591 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 21.

Reservation 3 (S)

4. Nationellt mål för minskad återfallsfrekvens

Riksdagen avslår motion

2025/26:1254 av Denis Begic m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

5. Stödinsatser efter frigivning

Riksdagen avslår motion

2025/26:1531 av Emma Ahlström Köster (M) yrkandena 4 och 5.

6. Informationsdelning mellan Kriminalvården och socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2025/26:1531 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 6.

7. Ett nationellt avhopparsprogram för kvinnor

Riksdagen avslår motion

2025/26:3581 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 4 (V, C, MP)

Kriminalvårdens organisation och kapacitet

8. Utbyggnaden av anstalter och häkten

Riksdagen avslår motion

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 132–135.

Reservation 5 (S)

9. Enkelbeläggning inom Kriminalvården

Riksdagen avslår motion

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 26.

*Reservation 6 (V, MP)***10. Förbud mot klientnära ensamarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1 och

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 27.

*Reservation 7 (V, MP)***11. En utredning om intagna kvinnors behov**

Riksdagen avslår motion

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 39.

*Reservation 8 (V, MP)***12. En ny anstalt i Bollnäs**

Riksdagen avslår motion

2025/26:664 av Kristoffer Lindberg (S).

13. En ny anstalt i Råda

Riksdagen avslår motion

2025/26:1347 av Runar Filper (SD).

14. En ny anstalt i Hylte

Riksdagen avslår motion

2025/26:3348 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M).

15. Arbetskör för kriminalvårdare

Riksdagen avslår motion

2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 3.

*Överförande av straffverkställighet***16. Överförande av straffverkställighet**

Riksdagen avslår motion

2025/26:1682 av Margareta Cederfelt (M).

*Villkorlig frigivning m.m.***17. Tidigare frigivning med fotboja och följeslagarprogram**

Riksdagen avslår motion

2025/26:1560 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 4.

18. Ingen villkorlig frigivning efter återfall i brott

Riksdagen avslår motion

2025/26:3253 av Camilla Brunsberg m.fl. (M).

19. Åtgärder vid frigivning av personer som dömts för sexualbrott mot barn

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3377 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2025/26:3384 av Marlène Lund Kopparklint (M).

Verkställighet utanför anstalt med elektronisk övervakning

20. Verkställighet utanför anstalt med elektronisk övervakning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2411 av Pia Trollehjelm (SD) yrkandena 1–3 och

2025/26:2412 av Pia Trollehjelm (SD).

Förenklad beredning

21. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 31 mars 2026

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Mats Hellhoff (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S) och Ludvig Ceimertz (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 76 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena rör Kriminalvården och handlar om bl.a. en sammanhållen vårdkedja, utbyggnaden av anstalter och häkten samt förbud mot klientnära ensamarbete. Motionsyrkandena finns i bilaga 1. Av dessa behandlas 43 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Vid utskottets sammanträde den 24 februari 2026 informerade Kriminalvårdens generaldirektör med medarbetare om aktuella frågor i Kriminalvården, särskilt frivårdens arbete.

Av relevans för ärendet är också att Olov Holst vid utskottets sammanträde den 3 mars 2026 informerade om sitt uppdrag som nationell samordnare för Kriminalvårdens expansion.

Utskottets överväganden

Återfallsförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. Trygghetsberedningens förslag, en sammanhållen vårdkedja och ett nationellt avhopparsprogram för kvinnor.

Jämför reservation 1 (S, V, C, MP), 2 (S, MP), 3 (S) och 4 (V, C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 96 begär motionärerna att regeringen ska ta Trygghetsberedningens förslag vidare. I samma motion yrkande 97 anför motionärerna att särskilt angelägna förslag är de som gäller ökad användning av fotboja, förbättrad tillgång till återfallsförebyggande hälso- och sjukvård, en förstärkt samverkan när det gäller unga lagöverträdare liksom åtgärder för att förbättra de intagnas möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden.

I samma motion yrkande 140 anför motionärerna att den återfallsförebyggande hälso- och sjukvården behöver stärkas på så sätt att det skapas en sammanhållen vårdkedja som löper från verkställighetens start i anstalt till frivård och inslussning och vidare ut i samhället.

I samma motion yrkande 60 begär motionärerna att Kriminalvården och Polismyndigheten ska få i uppdrag att ta fram en standardiserad ordning för informationsöverföring till polisen om Kriminalvårdens riskbedömning och den intagnes vistelse och rehabilitering, permissioner och släppdatum. Vidare begärs i samma motion yrkande 61 att Polismyndigheten ska få i uppdrag att dels hålla obligatoriska s.k. släppsamtal med den som frigges, dels i samverkan med socialtjänsten erbjuda vidare rehabilitering. Även i kommittémotion 2025/26:3591 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 21 föreslås ett liknande tillkännagivande om släppsamtal och åtgärder i samband med frigivning.

I motion 2025/26:1254 av Denis Begic m.fl. (S) yrkande 1 anför att det bör sättas upp ett nationellt mål för minskad återfallsfrekvens. I samma motion yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att resurser ska riktas till fungerande återfallsförebyggande insatser som utbildning, arbetsmarknadsåtgärder, vård och behandling inom Kriminalvården.

I motion 2025/26:1531 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 4 anför motionären att regeringen bör stärka möjligheterna till och användningen av biträdande övervakare. I samma motion yrkande 5 begärs att regeringen ser över möjligheten att säkerställa att stödinsatser efter frigivning erbjuds under minst tolv månader i hela landet.

I samma motion yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att utreda och förtydliga sekretessreglerna för informationsdelning mellan Kriminalvården och socialtjänsten.

I kommittémotion 2025/26:3581 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om behovet av ett nationellt avhopparprogram för kvinnor.

Bakgrund

Utslussning

I 11 kap. fängelselagen (2010:610) finns bestämmelser om särskilda utslussningsåtgärder. Av 1 § framgår att en intagen, för att minska riskerna för att han eller hon återfaller i brott eller på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning till samhället, får beviljas tillstånd till vistelse utanför anstalten genom utslussningsåtgärderna frigång, vårdvistelse, vistelse i halvvägshus och utökad frigång. Av 6 § framgår att ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

Inslussning

Kriminalvården fick under 2021 ett regeringsuppdrag med fokus på att bredda och utveckla inslussningen – en modell för samverkan som ska underlätta dömdas förutsättningar att slussas in i samhället efter ett fängelsestraff. Uppdraget löpte fram till maj 2022 och innebar att modellen skulle spridas till hela frivården. På Kriminalvårdens webbplats beskrivs inslussningen som en modell för att få till en effektiv planering av insatser för klienter som frigges villkorligt och som ska stå under övervakning. Modellen innebär att planeringen inför frigivningen samordnas tidigt, redan under anstaltstiden. Syftet med inslussning är att samordna stödet från Kriminalvården och olika aktörer på den intagnes hemort. Alla aktörer som klienten kan behöva stöd ifrån deltar i samverkan. Det kan exempelvis vara frivården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och olika frivilligorganisationer. Tillsammans tar man fram en plan för just den klienten och hur insatserna ska se ut efter frigivningen. Inslussningen påbörjas under anstaltstiden och genomförs under övervakningstiden. För klienten innebär det bl.a.

- praktisk hjälp och ett schema för första tiden i frihet
- en tydlig fortsättning på behandling eller utbildning som har inletts på anstalten
- sysselsättning i någon form
- skuldrådgivning vid behov
- tillgång till en stödperson, en biträdande övervakare.

Trygghetsberedningen – en parlamentarisk kommitté

Trygghetsberedningens huvudsakliga uppdrag var att se över samhällets arbete med att förebygga återfall i brott och föreslå åtgärder för att utveckla arbetet i syfte att minska andelen återfall i brott. Trygghetsberedningens slutbetänkande SOU 2024:54 Vägar till ett tryggare samhälle – Åtgärder för att motverka återfall i brott har varit på remiss och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett förslag om att tillämpningsområdet för verkställighet utanför anstalt genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (fotboja) ska utökas till strafftider i högst ett år och sex månader har redan genomförts. Lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning trädde i kraft den 1 januari 2026 (se vidare nedan under avsnittet Verkställighet utanför anstalt med elektronisk övervakning).

Trygghetsberedningen har i övrigt i sitt slutbetänkande bl.a. lagt fram följande bedömningar och förslag.

Hälso- och sjukvård som ett led i det återfallsförebyggande arbetet

Trots att Kriminalvården inte har ett formellt hälso- och sjukvårdsuppdrag bedriver myndigheten viss hälso- och sjukvård i egen regi på häkte och i anstalt av praktiska och säkerhetsmässiga skäl. Det beror bl.a. på de säkerhetsrisker som regelmässiga transporter av intagna till ordinarie sjukvård ofta är förenade med. Samtliga Kriminalvårdens regioner är i enlighet med 2 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659) anmälda som vårdgivare för primärvårdsverksamhet. Kriminalvården som myndighet är således vårdgivare i enlighet med 2 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Ett ansvar för att tillhandahålla viss sjukvård kan utläsas i myndighetens uppgift att vidta åtgärder för att minska risken för att återfalla i brott och motverka narkotikamissbruk (2 § förordningen [2023:797] med instruktion för Kriminalvården).

Kommittén föreslår att Kriminalvården ska få ett förtydligt hälso- och sjukvårdsuppdrag i myndighetsinstruktionen och att uppdraget ska ges särskild statlig finansiering. Syftet med förslaget är att tillgängliggöra behandling för fler kriminalvårdsklienter. Förslaget grundar sig på bedömningen att effektiva medicinska behandlingar mot vissa missbruksformer och psykiatriska tillstånd inte är tillräckligt tillgängliga för dömda som avtjänar ett fängelsestraff. LARO (läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende) och adhd-behandling nämns särskilt i detta sammanhang. Eftersom Kriminalvården i dag inte formellt har i uppdrag att bedriva hälso- och sjukvård är förutsättningarna för sådana behandlingar i stället avhängiga ordinarie hälso- och sjukvård, vilket försvåras bl.a. av frihetsberövandet och av att den dömda ofta inte har samma vistelseregion som hemregion.

Kommittén anser att det övergripande ansvaret för att tillhandahålla vård till kriminalvårdsklienterna i anstalt även fortsättningsvis bör ligga på regionerna och kommunerna i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Kommittén ser dock ett behov av riktlinjer när det gäller vilka behandlingar och

läkemedel som ska ges frihetsberövade och villkorligt frigivna kriminalvårdsklienter. Kommittén anser att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utforma generella riktlinjer för vård för frihetsberövade och villkorligt frigivna klienter, i syfte att stärka en sammanhållen vårdkedja. På så sätt kan olika vårdgivare göra mer likvärdiga bedömningar och man kan uppnå en mer sömlös övergång av vården efter ett frihetsberövande straff.

Unga lagöverträdare

Kommittén anför att gruppen unga kriminalvårdsklienter återfaller i brott i stor utsträckning och har ett ökat behov av stöd och kontroll. Samtidigt omfattas de av socialtjänstens särskilda ansvar och skyddslagstiftning upp till 21 år. Kommittén föreslår att Kriminalvården som huvudregel ska kalla till samordnad planering med socialtjänsten för unga lagöverträdare (upp till 21 år). Kommittén föreslår också att Kriminalvårdens möjlighet att förordna en biträdande övervakare från civilsamhället ska prioriteras för unga lagöverträdare. Kommittén bedömer det även motiverat att föreskrifter om vistelseförbud eller anvisning om att den dömda ska vara i bostaden under vissa tider, som kontrolleras med elektronisk övervakning, används i större utsträckning för unga lagöverträdare än för andra kriminalvårdsklienter under övervakning.

Förbättrade möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden

Kriminalvården och Arbetsförmedlingen har utformat ett i stort sett väl fungerande samarbete för att tillgängliggöra olika arbetsmarknadsåtgärder för kriminalvårdsklienterna. Enligt kommittén kan tillgängligheten till insatser dock förbättras. Det finns också skäl att analysera behovet av särskilda anställningsformer och liknande åtgärder för kriminalvårdsklienterna.

Motverka skuldsättning

Ökad skuldsättning under frihetsberövande straffverkställighet försvårar kriminalvårdsklienternas återanpassning till samhället. Kommittén föreslår därför att Kronofogdemyndigheten ska få ansvar för att i samverkan med Kriminalvården motverka skuldsättning hos kriminalvårdsklienterna.

Utlusningsåtgärder

Kriminalvården behöver enligt kommittén använda utslusningsåtgärder, särskilt utökad frigång, i ännu större utsträckning och behöver ges förutsättningar att kombinera utslusningsåtgärder för en bättre individanpassning. Möjligheten att kombinera utslusning med arbetsmarknadsåtgärder bör undersökas.

Civilsamhällets stöd

Kommittén föreslår att Kriminalvården ska arbeta systematiskt för att öka användandet av biträdande övervakare från civilsamhället.

Uppsökande återfallsförebyggande arbete

Det uppsökande återfallsförebyggande arbetet mot kriminalvårdsklienter som inte är motiverade till förändring bör stärkas. Informationsutbytet mellan Kriminalvården och Polismyndigheten om kriminalvårdsklienter med risk att återfalla i brott behöver också öka. Kommittén bedömer att socialnämnden bör ges ett förtydligat brottsförebyggande uppdrag. Kommittén bedömer det också motiverat att Kriminalvården i vissa fall ska lämna ut uppgifter till Polismyndigheten utan föregående begäran, dvs. genom en uppgiftsskyldighet, för att minska risken för återfall i brott. Ett exempel är uppgifter om frigivningsdag för intagna med risk att återfalla i brott.

Uppdrag att stärka Kriminalvårdens återfallsförebyggande verksamhet

Regeringen beslutade den 19 juni 2025 om två uppdrag för att stärka Kriminalvårdens återfallsförebyggande verksamhet (dnr Ju2024/01770). Det handlar dels om att vidareutveckla åtgärder för att motverka återfall i brott, dels om att tillsammans med Konsumentverket motverka överskuldssättning bland kriminalvårdsklienter i anstalt och häkte. När det gäller uppdraget att vidareutveckla åtgärder för att motverka återfall i brott anför regeringen bl.a. följande:

En av Kriminalvårdens grundläggande uppgifter är att verka för att återfall i brott förebyggs. Myndighetens uppdrag utförs framför allt genom ett kvalitativt och kunskapsbaserat verkställighetsinnehåll. Det innefattar bland annat behandling och tillgång till sysselsättning såsom utbildning och arbetsdrift.

Kriminalvården befinner sig i ett ansträngt läge med en mycket hög och ökande beläggning samtidigt som myndigheten expanderar i alla verksamhetsgrenar. Detta riskerar att försvåra det kvalitativa verkställighetsarbetet.

Statistiken över återfall i brott visar hur många personer som lagförs på nytt efter frigivning eller annan tidigare lagföring. Bland dem som frigges efter en fängelsepåföljd återfaller 41 procent inom ett år, enligt preliminär statistik från Brå (2021). Detta kan jämföras med 44 procent 2020. Det är dock svårt att med säkerhet säga i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat utvecklingen av andelen återfall även om den återfallsförebyggande verksamheten inom myndigheten vilar på vetenskaplig grund. [...]

I sitt slutbetänkande [...] bedömer Trygghetsberedningen att det finns flera områden som går att utveckla inom Kriminalvårdens verksamhet. En viktig bedömning är att det återfallsförebyggande arbetet måste prioriteras under den pågående expansionsfasen.

Regeringen ger mot den bakgrunden Kriminalvården i uppdrag att

- utreda och redogöra för hur myndigheten avser att ytterligare utveckla arbetet med att kontinuerligt utvärdera och löpande följa upp behandlingsverksamheten
- redovisa hur myndigheten avser att prioritera det återfallsförebyggande arbetet under expansionsfasen

- undersöka digitaliseringens möjligheter för att förbättra tillgängligheten till utbildning
- följa upp arbetet med inslussning, redogöra för utvecklingen av modellen och göra en bedömning av det uppskattade resultatet
- utvärdera och kartlägga användandet av biträdande övervakare och överväga om biträdande övervakare kan förordnas i fler fall, särskilt för unga lagöverträdare.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2026.

Biträdande övervakare

Den som frigges villkorligt ska som huvudregel stå under övervakning från dagen för frigivningen (26 kap. 12 § brottsbalken). Övervakningen utförs av frivården och innebär både stöd och kontroll och syftar till att minska risken för återfall i brott. Biträdande övervakare är personer ute i samhället som engagerar sig på sin fritid för att vara ett stöd för klienter som står under övervakning. De är ett komplement till frivårdens medarbetare. Den biträdande övervakaren ska arbeta med att stärka klientens sociala färdigheter samtidigt som Kriminalvårdens medarbetare arbetar med riskfaktorer för kriminalitet. Det innebär att den biträdande övervakaren ska vara en förebild och förstärka klientens sociala kompetens. Han eller hon ska också underlätta och stödja återinträdet i samhället. Slutligen ska den biträdande övervakaren följa upp och förstärka andra insatser som klienten tar del av inom frivården. Biträdande övervakare har inga befogenheter i klientärenden och heller ingen tillgång till kriminalvårdsregister eller övriga handlingar. (Se Kriminalvårdens årsredovisning 2025 s. 34.)

Av Kriminalvårdens årsredovisning 2025 framgår att andelen klienter med övervakning som hade en biträdande övervakare ökade något, till 16 procent, att jämföra med 15 procent 2024. Kriminalvårdens ambition är att alla klienter med låg risk för återfall ska ha en biträdande övervakare. Den andelen ökade från 28 procent 2024 till 33 procent 2025, men var fortfarande låg. För klienter med hög eller medelhög återfallsrisk görs en mer individuell bedömning av insatsen biträdande övervakare, baserat på risk och behov. Att inte resultatet blev bättre beror enligt myndigheten på att fokus främst låg på att öka kontaktfrekvensen. Det är i kontakten med klienterna som de återfallsförebyggande insatserna görs.

Sekretessen inom Kriminalvården

Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en handling eller genom att röja uppgiften muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], förkortad OSL). Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Den

omständigheten att myndigheter samverkar om enskilda personer innebär ingen förändring i den sekretess som råder mellan myndigheter. Om myndigheter deltar i t.ex. en samrådsgrupp företräder alltså varje tjänsteman sin myndighet och är bunden av den sekretess som gäller för myndigheten.

Enligt 35 kap. 15 § OSL gäller sekretess inom kriminalvården för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. I äldre förarbeten uttalas att sekretessen inte ska hindra att kriminalvårdspersonalen tar kontakt med en utomstående för att hjälpa en klient, men att man därvid bör iakta största möjliga diskretion angående den dömdes bakgrund (prop. 1979/80:2 Del A s. 219).

En uppgift som omfattas av kriminalvårdssekretess får enligt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Sekretess hindrar inte heller att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). Sedan den 1 december 2025 gäller också att kriminalvårdssekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det t.ex. behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller förhindra att en ekonomisk förmån betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt (10 kap. 15 a § OSL).

I ett ärende hos Riksdagens ombudsmän (JO) hade en intagen på anstalt anmält att anstalten lämnat ut uppgifter om honom som omfattades av sekretess till en tjänsteman från socialförvaltningen (JO 2010/11 s. 625). JO uttalade att det är viktigt att Kriminalvården samarbetar med socialtjänsten bl.a. för att se till att olika stödjande insatser som behövs vid frigivningen kommer till stånd. Rättsligt stöd för det fanns enligt JO i generalklausulen. JO uttalade vidare att det inte finns något hinder mot att Kriminalvården inom ramen för sitt uppdrag t.ex. bekräftar för socialtjänsten var en viss intagen befinner sig eller delger Kriminalvårdens bedömning av den intagnes behov av olika insatser. Samtidigt uttalade JO att det är uppenbart att samarbetet mellan myndigheterna har gränser. Var gränsen går måste dock bedömas från fall till fall.

Återfallsförebyggande verksamhet – en internationell jämförelse

Kriminalvården fick i sitt regleringsbrev för 2025 i uppdrag att göra en jämförande studie av återfallsfrekvensen i brott mellan Sverige och ett urval andra länder i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Rapporten överlämnades till regeringen den 1 december 2025 (dnr KV 2025-33187). I jämförelsen ingick Chile, England och Wales, Irland, Kanada, Nederländerna, Slovenien, Ungern samt delstaterna Texas och Washington i USA. Chile, Irland, Slovenien och Ungern bedömdes ha ett mindre utvecklat utbud av återfallsförebyggande åtgärder och övriga länder bedömdes ha ett väl

utvecklat utbud av sådana åtgärder. I rapportens sammanfattning anges bl.a. följande:

De länder som hade en mer välbeskriven helhetsstrategi för sin återfallsförebyggande verksamhet hade i regel också lägre återfallstal. En välbeskriven helhetsstrategi kännetecknas av en processbeskrivning från påbörjat fängelsestraff till återintegrering efter frigivning och att man systematiskt använder sig av vetenskapligt kända metoder för att minska återfallsrisken, som KBT-program, yrkesutbildning och arbetsträning. Att proaktivt hjälpa frigivna klienter till sysselsättning och egen försörjning kännetecknar också mer framgångsrika kriminalvårdsorganisationer. Att ha en stabil kriminalvårdsorganisation med tydliga strategier för hur den ”vanlige” klienten ska förändras och återintegreras tycks också vara relaterat till lägre kostnader. Satsningar på mer kortsiktiga interventioner för subgrupper av klienter tycks vara kostnadsdrivande. Att minska utbudet av återfallsförebyggande insatser och fokusera på insatser som når så breda målgrupper som möjligt, stärka den vårdkedja som finns och utnyttja frivården för återintegrering i samhället med särskilt fokus på stöd till anställning eller annan meningsfull sysselsättning efter frigivning, torde vara den mest kostnadseffektiva lösningen för att vidmakthålla en återfallsförebyggande verksamhet av hög kvalitet.

Avhopparverksamhet

Sedan den 1 oktober 2022 ansvarar Polismyndigheten för samordningen av det myndighetsgemensamma arbetet med avhopparverksamhet. Inom ramen för detta uppdrag ska myndigheten fördela medel till stödinsatser för avhoppare. Enligt regleringsbrevet för 2026 får 72,5 miljoner kronor av Polismyndighetens anslag användas för avhopparverksamhet. Dessa medel får användas för bidrag till kommuner och andra organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet), varav högst 10 miljoner kronor får betalas ut för kostnader för att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare.

Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (Sis) och Socialstyrelsen har haft i uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet. Uppdraget slutredovisades i januari 2024 (Ju2021/03331). Myndigheterna har tagit fram metodstöd och styrdokument för arbetet med stöd till avhoppare inom respektive myndighet samt för kommunerna. Det bedöms därmed finnas en grundläggande nationell struktur för stöd till individer som behöver samhällets stöd och skydd för att lämna organiserad brottslighet. Myndigheterna har dessutom på olika sätt arbetat för att etablera, bedriva och tillgängliggöra stöd till avhoppare i de kommuner där den lokala problembilden uppvisar ett behov av detta. Det har skapats ett samverkansnätverk med kommuner för dialog, erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser. Vidare har man gjort kommunikationsinsatser riktade mot olika målgrupper, bl.a. via den myndighetsgemensamma webbplatsen polisen.se/avhoppare. Myndigheterna har tillsammans med kommunerna tagit fram en modell för individbaserad uppföljning.

Den 3 oktober 2024 gav regeringen Polismyndigheten, Kriminalvården, Sis och Socialstyrelsen ett nytt uppdrag i vilket det bl.a. ingick att öka fokus på barn och unga i arbetet med stöd till avhoppare, att anpassa arbetet för att i fler fall identifiera och hjälpa flickor och kvinnor i organiserad brottslighet samt att ta ställning till behovet av och föreslå hur en nationell kontaktpunkt för stöd till avhoppare kan utformas. Uppdraget slutredovisades i februari 2025 (Ju2024/00195 m.fl.). Myndigheterna lyfter bl.a. fram att samverka med hälso- och sjukvården behöver utvecklas och att kunskapen om målgruppen avhoppare och de insatser dessa får fortfarande behöver förbättras. Efter att ha analyserat kommunernas arbete med omlokalisering av avhoppare gör myndigheterna bedömningen att det behövs en översyn av boende- och placeringsformer. Myndigheterna föreslår också att en nationell kontaktpunkt etableras inom ramen för Polismyndighetens befintliga samordning av arbetet med stöd till avhoppare.

Den 21 augusti 2025 gav regeringen Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Sis i uppdrag att tillhandahålla ett nationellt sammanhållet stöd till arbetet med avhoppare från organiserad brottslighet (Ju2025/01696). Arbetet ska fortsatt samordnas av Polismyndigheten och utföras i nära samverkan med länsstyrelserna, som även får i uppdrag att stödja den lokala nivån och bidra till regional samordning av arbetet med stöd till avhoppare från organiserad brottslighet. Därutöver ska

- Polismyndigheten inrätta en nationell kontaktpunkt för avhopparverksamhet
- Socialstyrelsen verka för att stödet till avhoppare utvecklas utifrån avhoppares vårdbehov
- Socialstyrelsen stödja kommuners arbete med boendeinsatser till avhoppare.

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet

I regleringsbrevet för Brottsförebyggande rådet (Brå) 2026 får myndigheten ett regeringsuppdrag att göra en uppföljning av de avhopparärenden för vilka kommuner beviljades statligt stöd 2020–2025. Brå ska också undersöka i vilken utsträckning det går att följa upp avhopparärenden som finansierats av kommuner och i den mån det är möjligt följa upp ett urval av dessa ärenden. Av uppföljningen ska det framgå vad som kännetecknar avhopparna i de ärenden som beviljats medel, vilka insatser avhopparna har fått och i vilken utsträckning de har återfallit i brott efter insatserna. Utvecklingen över tid i dessa avseenden ska också framgå av uppföljningen. Brå ska vid behov lämna rekommendationer om hur avhopparverksamheten kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 22 oktober 2027.

Avhopparutredningen

Den 28 maj 2025 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om förtydligt ansvar för stöd till avhoppare och förstärkt kontroll av externa aktörer som bedriver avhopparverksamhet (dir. 2025:53). Syftet är att säkerställa att avhoppare får stöd och insatser som är ändamålsenliga och av god kvalitet samt att förhindra att offentliga medel går till oseriösa och kriminella aktörer. Utredaren ska bl.a.

- kartlägga kommunernas avhopparverksamheter och vilka insatser, inklusive boendeinsatser, som erbjuds avhoppare med och utan skyddsbehov
- kartlägga vilka insatser till avhoppare, med och utan skyddsbehov, kommunerna upphandlar från externa aktörer, i vilken omfattning de gör det och vilka de externa aktörerna som upphandlas är
- kartlägga och analysera hur kommunernas stöd till barn och unga vuxna som vill lämna organiserad brottslighet eller en kriminell miljö fungerar och vilka utmaningar som finns när det gäller stöd till målgruppen
- analysera och ta ställning till om det bör införas en särskild reglering i socialtjänstlagen i fråga om gruppen avhoppare eller verksamhet som riktar sig till avhoppare och hur en sådan verksamhet i så fall ska definieras i lagen
- analysera och ta ställning till hur kvaliteten och kontrollen av externa aktörer som utför insatser och bedriver avhopparverksamhet kan säkerställas, t.ex. genom införande av tillståndsplikt, certifiering eller skärpt regelverk för kommunernas upphandling av dessa insatser.

Uppdraget ska redovisas senast den 6 november 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att det bör införas ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna det kriminella livet (bet. 2018/19:JuU13 s. 11 f.). Ett sådant program ska erbjuda de som väljer att hoppa av ett kriminellt gäng skydd och en möjlighet att påbörja ett laglydigt liv. Ett nationellt program innebär bl.a. förbättrade förutsättningar att ha rutiner på plats för att hotade personer ska kunna få hjälp med nya identiteter och att vid behov byta bostadsort. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:192). I regeringens återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet i 2026 års budgetproposition anges att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat (prop. 2025/26:1 utg.omr. 4 avsnitt 3.7). Utskottet hade inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet (bet. 2025/26:JuU1 s. 27).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2021/22 föreslog utskottet ytterligare ett tillkännagivande om att ett nationellt avhopparprogram bör inrättas (bet. 2021/22:JuU25 s. 11 f.). Utskottet anförde

att det är angeläget att en väl fungerande avhopparverksamhet snabbt kommer på plats i hela landet och att regeringen i sin myndighetsstyrning följer upp att det nationella avhopparprogrammet genomförs och får effekt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:246). Regeringen har återrapporterat även detta tillkännagivande som tillgodosett och slutbehandlat (prop. 2025/26:1 utg.omr. 4 avsnitt 3.7). Utskottet hade inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet (bet. 2025/26:JuU1 s. 27).

I betänkande 2022/23:JuU13 (s. 8 f.) behandlade utskottet ett motionsyrkande om att den som vill lämna en kriminell livsstil ska få hjälp att göra det genom avhopparverksamhet. Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till de två tidigare tillkännagivandena om att ett nationellt avhopparprogram bör inrättas och till det uppdrag som pågick med syftet att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för avhopparverksamheter över hela landet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:92 § 11).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2023/24 behandlade utskottet flera motionsyrkanden om avhopparverksamhet (bet. 2023/24:JuU17 s. 8 f.). Utskottet avstyrkte yrkandena bl.a. med hänvisning till Polismyndighetens, Kriminalvårdens, Sis och Socialstyrelsens uppdrag att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för avhopparverksamheter över hela landet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2023/24:105 § 12).

När utskottet våren 2025 behandlade ett motionsyrkande om forskning om och utvärdering av exitprogram avstyrkte utskottet yrkandet och hänvisade till det pågående utvecklingsarbetet (bet. 2024/25:JuU14 s. 8 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2024/25:107 § 10).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det återfallsförebyggande arbetet är mycket viktigt och ett område som bör prioriteras. Trygghetsberedningen har lagt fram ett antal förslag på åtgärder för att utveckla arbetet i syfte att minska andelen återfall i brott. Ett förslag om att fler ska kunna avtjäna sitt straff utanför anstalt genom s.k. fotboja har redan genomförts. I andra delar bereds förslagen fortfarande inom Regeringskansliet. Härutöver har regeringen beslutat om uppdrag som tar fasta på vad Trygghetsberedningen fört fram om att det finns flera områden som går att utveckla inom Kriminalvården för att stärka myndighetens återfallsförebyggande verksamhet. Exempelvis ska Kriminalvården redovisa hur myndigheten avser att prioritera det återfallsförebyggande arbetet under den pågående expansionen. Med hänsyn till det beredningsarbete och de uppdrag som pågår anser utskottet att det inte finns anledning att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena om Trygghetsberedningens förslag. Utskottet avstyrker därför motion 2025/26:3586 (S) yrkandena 96 och 97.

När det gäller den återfallsförebyggande hälso- och sjukvården har Trygghetsberedningen bl.a. lämnat förslag om att Kriminalvården ska få ett tydligare uppdrag att bedriva hälso- och sjukvård som har effekt på risken att

återfalla i brott, i syfte att tillgängliggöra sådan hälso- och sjukvård för fler kriminalvårdsklienter. Det föreslås även att Socialstyrelsen ska få i uppgift att ta fram generella riktlinjer för vård för frihetsberövade och villkorligt frigivna klienter i syfte att stärka en sammanhållen vårdkedja. Eftersom förslagen fortfarande bereds inom Regeringskansliet anser utskottet att det saknas skäl att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därför motion 2025/26:3586 (S) yrkande 140.

När det gäller informationsöverföring från Kriminalvården till polisen har Trygghetsberedningen understrukt behovet av ett informationsutbyte mellan myndigheterna. Det har även under de senaste åren gjorts ett arbete inom Kriminalvården för att utveckla inslussningen i samhället och samverkan mellan Kriminalvården och andra myndigheter. Mot bakgrund av det arbete som pågår saknas det enligt utskottet skäl att göra ett sådant tillkännagivande om en standardiserad ordning för informationsöverföring till polisen som begärs i motion 2025/26:3586 (S) yrkande 60 och om obligatoriska släppsamtal som begärs i samma motion yrkande 61 samt i motion 2025/26:3591 yrkande 21. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom yrkanden om ett nationellt mål för minskad återfallsfrekvens och att resurser ska riktas till fungerande återfallsförebyggande insatser. Motion 2025/26:1254 (S) yrkandena 1 och 2 avstyrks därför.

Utskottet konstaterar att regeringen har beslutat om uppdrag där Kriminalvården bl.a. ska utvärdera och kartlägga användandet av biträdande övervakare och överväga om biträdande övervakare kan förordnas i fler fall. Vidare anger Kriminalvården som sin ambition att alla klienter med låg risk för återfall ska tilldelas en biträdande övervakare under övervakningstiden. Även om det finns mycket kvar att göra för att nå det målet anser utskottet att det mot denna bakgrund saknas skäl att göra ett tillkännagivande om utökad användning av biträdande övervakare på det sätt som begärs i motion 2025/26:1531 (M) yrkande 4. Det finns enligt utskottets mening inte heller skäl att ställa sig bakom yrkande 5 i samma motion om stödsatser under minst tolv månader efter frigivning. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet anser vidare att det inte framkommit någon anledning att göra något sådant tillkännagivande om att utreda och förtydliga sekretessreglerna för informationsdelning mellan Kriminalvården och socialtjänsten som efterfrågas i motion 2025/26:1531 (M) yrkande 6. Motionsyrkandet avstyrks.

Som framgår ovan har de två tidigare tillkännagivandena om nationella avhopparprogram bedömts vara tillgodosedda och slutbehandlade. I augusti 2025 gav regeringen Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Sis i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna tillhandahålla ett nationellt sammanhållet stöd till arbetet med avhoppare från organiserad brottslighet. Regeringen har dessutom tillsatt en utredning som bl.a. ska se över ett förtydligt ansvar för stöd till avhoppare samt gett Brå ett uppdrag att göra en uppföljning av kommunernas avhopparärenden. Mot bakgrund av de uppdrag som lämnats och myndigheternas arbete med stöd till avhoppare, som även

innefattar kvinnor, anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande om ett nationellt avhoppprogram för kvinnor. Utskottet avstyrker därför motion 2025/26:3581 (C) yrkande 4.

Kriminalvårdens organisation och kapacitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utbyggnaden av anstalter och häkten, enkelbeläggning inom Kriminalvården och en utredning av intagna kvinnors behov.

Jämför reservation 5 (S), 6 (V, MP), 7 (V, MP) och 8 (V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) anför motionärerna att nuvarande utbyggnadstakt i fråga om anstalter och häkten är otillräcklig. Motionärerna begär att Specialfastigheter AB ska få ett samhällsuppdrag att stödja Kriminalvårdens utbyggnad av nya anstaltsplatser (yrkande 132), att Kriminalvården ska finnas i hela landet (yrkande 133), att regeringen ska inleda en fördjupad dialog med kommuner i Sverige som är intresserade av nya eller utbyggda anstalter och häkten (yrkande 134) och att varje projekterat och planerat anstaltsbygge ska nyttjas maximalt (yrkande 135).

I kommittémotion 2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 26 anför motionärerna att regeringen bör ta initiativ till lagstiftning som gör enkelbeläggning inom kriminalvården till norm.

I samma motion yrkande 27 anför motionärerna att regeringen bör ta initiativ till lagstiftning som förbjuder ensamarbete vid klientnära arbete inom Kriminalvården. Även i motion 2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att regeringen bör överväga att införa ett generellt stopp för klientnära ensamarbete.

I kommittémotion 2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 39 anför att regeringen bör låta utreda de intagna kvinnornas situation och behov i kriminalvården i syfte att skapa förutsättningar för en jämställd vård.

Kristoffer Lindberg (S) anför i motion 2025/26:664 att regeringen bör överväga att etablera en kriminalvårdsanstalt i Hälsingland med placeringsort Bollnäs.

I motion 2025/26:1347 av Runar Filper (SD) anför motionären att regeringen bör ta en anstaltsplacering i värmländska Råda i Hagfors kommun i beaktande i sin dialog med Kriminalvården.

Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) anför i motion 2025/26:3348 att regeringen bör överväga att etablera en kriminalvårdsanstalt i Hylte kommun i Halland.

I motion 2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 3 begär motionärerna att regeringen ska utreda möjligheten att låta arbetsgivaren tillhandahålla ändamålsenliga arbetsskor för kriminalvårdare.

Bakgrund

Kriminalvårdens årsredovisning

Kriminalvården är indelad i sex geografiska regioner och ett huvudkontor. Den sista december 2025 hade Kriminalvården 41 häkten, 41 anstalter för män, 6 anstalter för kvinnor, 33 frivårdskontor och 21 transportkontor fördelade över hela Sverige.

I Kriminalvårdens årsredovisning för 2025 gör Kriminalvården bedömningen att beläggningssituationen i likhet med föregående år var ansträngd och att antalet häktes- och anstaltsplatser inte kunde anpassas till behovet i tillräcklig utsträckning (s. 12). Bedömningen grundar sig på att det var fortsatt platsbrist i säkerhetsklass 2, även om det fanns tillräckligt med platser i säkerhetsklasserna 1 och 3. Platsbristen var särskilt stor för kvinnor och för sexualbrottsdömda män, vilket bidrog till ett fortsatt högt antal verkställighetsfall, dvs. personer som väntar på anstaltsplacering, i häkte. Samtidigt bedömer myndigheten att häktes- och anstaltsverksamheten överlag lyckades utföra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt utifrån förutsättningarna, med undantag för ett fåtal klientkategorier.

Häkten

Medelbeläggningen på häktena ökade med 178 intagna, eller drygt 5 procent, under 2025 (s. 27), vilket var en betydligt lägre ökningstakt än under 2024. Beläggningsgraden sjönk, och snittet för hela året var 91 procent. Den ökade medelbeläggningen berodde på en kombination av ett ökat inflöde och att antalet verkställighetsfall fortfarande var högt. Häktningstiderna låg i snitt på 99 dagar, jämfört med 98 dagar under 2024, vilket motsvarar ca 30 fler belagda platser per dag. Mediantiden fortsatte också att öka, vilket tyder på en generell uppgång och inte enbart på att några få intagna hade mycket långa häktningstider. Att beläggningsgraden sjönk beror på att platskapaciteten ökade i högre takt än medelbeläggningen. Kriminalvården öppnade inga nya fasta platser i häkte under 2025. Däremot kunde fler häktade med restriktioner beläggas i dubbelrum än tidigare. Borträknat beredskapsplatser i form av dubbelbeläggning ökade beläggningsgraden från 119 till 122 procent.

Anstalter

Även beläggningen i anstalt fortsatte att öka under 2025 (s. 38 f.). Medelbeläggningen på anstalt ökade med 870 intagna, eller 13 procent, vilket var en lägre ökningstakt än under 2024. Beläggningsgraden sjönk från 98 till 96 procent. Den ökade medelbeläggningen berodde både på ett ökat inflöde under 2025 och de ökade strafftiderna under de senaste åren. Inflöde och medelbeläggning ökade för både kvinnor och män, men var procentuellt sett

större för kvinnor. Strafftiden ökade något för både kvinnor och män. Att beläggningsgraden sjönk beror på att Kriminalvården ökade sin totala platskapacitet med fler platser än ökningen av antalet intagna. Det var fortfarande nödvändigt med fler beredskapsplatser för att klara beläggningen; borträknat dessa steg beläggningsgraden till 146 procent. Totalt ökade platskapaciteten i anstalt med drygt 1 150 platser. En ny anstalt öppnade i Viskan och nya bostadshus uppfördes i anstalterna Tidaholm och Österåker. Enligt Kriminalvårdens utbyggnadsplan skulle ytterligare några hundra platser ha öppnats under året, men de försenades och beräknas öppnas under 2026. Generellt sett rådde ingen platsbrist i säkerhetsklass 1 och 3, medan den var påtaglig i säkerhetsklass 2. Det var särskilt stor brist på kvinnoplatser samt platser i säkerhetsklass 1 och 2 för sexualbrottsdömda män. Bristen på sexualbrottsplatser avhjälpes delvis genom att en anstalt för män i säkerhetsklass 3 fick i uppdrag att ta emot sexualbrottsdömda. Antalet sexualbrottsplatser för män har varit för lågt under en längre tid. För att avhjälpa detta byggs anstalten Skogome ut med nya platser som beräknas kunna öppna under 2026. När det gäller kvinnoplatser inrättades ytterligare anstaltsplatser under året genom förtätningar. Det räckte dock endast för att täcka det ökande behovet, vilket innebär att den befintliga bristen kvarstod. Av de ca 170 nya fasta platser som planerades för 2025 öppnade 35. Därutöver inrättades 48 platser i säkerhetsklass 1 för kvinnor i anstalten Tidaholm, som öppnades i december. Beläggningsgraden på avskildhetsplatser i anstalt minskade till i snitt 74 procent, jämfört med 83 procent under 2024. Det berodde dels på att fler avskildhetsplatser inrättades, dels på att beläggningsnivån gick ned.

Kriminalvårdens plan för kapacitet 2026–2035

I regleringsbrevet för budgetåret 2026 gav regeringen Kriminalvården i uppdrag att i samband med budgetunderlaget för 2027 lämna in en prognos för klientvolymerna per verksamhetsgren för perioden 2026–2035. Klientvolymerna ska enligt uppdraget beräknas och redovisas med utgångspunkt i

- dels gällande lagstiftning den 1 januari 2026
- dels vad som följer av genomförandet av samtliga förslag som finansieras i budgetpropositionen för 2026.

Kriminalvården fick även i uppdrag att lämna en prognos för klientvolymerna av icke tidssatta reformer. Kriminalvården överlämnade sin rapport i mars 2026 (dnr KV 2025-17447). I årets plan för kapacitet har till skillnad från tidigare års kapacitetsrapporter synergieffekter mellan olika reformer och reformförslag beaktats för att få en mer samlad bild av den totala effekten. Likt tidigare år har det inte gjorts någon bedömning av eventuella effekter av inkapacitering eller minskad brottslighet till följd av höjda straff. Kriminalvården framhåller att det är komplext att bedöma vilka effekter reformer får på antalet intagna i häkten och anstalter samt klienter i frivård och att

effekterna fortfarande är svårbedömda (s. 15 f.). Det är inte enbart effektens storlek som är osäker utan även när i tiden den inträffar.

Klientvolymen med utgångspunkt i lagstiftningen den 1 januari 2026 och budgetpropositionen för 2026

Det totala medelantalet häktade bedöms 2035 kunna uppgå till drygt 3 800, vilket skulle innebära en ökning med nästan 25 procent jämfört med 2025 års medelantal på 3 100. Den främsta orsaken till ökningen bedömer Kriminalvården är längre häktestider. Denna bedömning bygger på antaganden om längre brottsutredningar främst kopplat till förslaget om att införa en ny straffskärpningsbestämmelse som kan innebära dubbla straff för brott som har samband med kriminella nätverk. Det bedöms vidare att längre strafftider kan påverka den proportionalitetsbedömning som görs inför ett beslut om häktning och under häktningstiden. Skulle beräkningarna göras enbart utifrån gällande lagstiftning den 1 januari 2026 skulle motsvarande siffra bli ca 3 600, dvs. 200 färre. Det långsiktiga beläggningsmålet för fasta platser i häkte är 95 procent. Sammantaget bedömer Kriminalvården att platsbehovet i häkte 2035 uppgår till ca 4 600.

Det totala medelantalet fängelseklienter bedöms 2035 uppgå till ca 15 500. Det innebär en ökning med drygt 75 procent jämfört med 2025, då utfallet var knappt 9 000. Ökningen beror i första hand på det stora antalet straffskärpningar som genomförts eller föreslås genomföras. Skulle effektberäkningar göras endast utifrån lagstiftningen den 1 januari 2026 skulle motsvarande siffra bli ca 13 000, dvs. 2 500 färre. En delmängd av prognosen över fängelseklienter utgörs av unga lagöverträdare under 18 år. Kriminalvården uppskattar att antalet fängelseklienter under 18 år som ska avtjäna fängelsestraff på barn- och ungdomsavdelning kan komma att uppgå till drygt 300 i slutet av tioårsperioden. Ett antal fängelsedomda kommer att avtjäna sitt fängelsestraff på ett kontrollerat boende i stället för i anstalt och ingår därmed inte i prognosen. På sikt bedöms det röra sig om ca 150 klienter i genomsnitt. Antalet kvinnoplatser bedöms behöva öka från dagens knappa 400 fasta platser och 200 beredskapsplatser till ca 800 platser 2035. Det långsiktiga beläggningsmålet för fasta platser i anstalt är 98 procent. Sammantaget bedömer Kriminalvården att platsbehovet i anstalt 2035 uppgår till ca 14 000. Därmed bedöms det sammanlagda platsbehovet i häkte och anstalt 2035 uppgå till ca 18 600.

Medelantalet frivårdsklienter bedöms 2035 uppgå till ca 34 500. Det innebär näst intill en dubbling jämfört med 2025, när utfallet var ca 17 500.

Prognos för klientvolymen med hänsyn tagen till icke tidssatta reformer

Om steg 2 och 3 för villkorlig frigivning skulle träda i kraft den 1 januari 2028 respektive den 1 januari 2030 (se vidare nedan under avsnittet Villkorlig frigivning m.m.) och förslagen från Straffreformutredningen (SOU 2025:66) träda i kraft den 1 januari 2028 skulle reformerna sammantaget kunna innebära ytterligare ca 12 000 fängelseklienter och 600 häktade i genomsnitt vid

utgången av den kommande tioårsperioden jämfört med prognoserna ovan. Antalet frivårdsklienter skulle endast komma att öka marginellt. Prognosen för klientvolymen med hänsyn tagen till icke tidssatta reformer skulle innebära ett behov av ytterligare ca 11 000 anstaltsplatser och 600 häktesplatser i slutet av tioårsperioden, vilket innebär ett sammanlagt platsbehov 2035 som uppgår till drygt 30 000.

Kriminalvårdens budgetunderlag

I budgetunderlaget för 2027 anför Kriminalvården att de anslagstillskott som riksdagen har beslutat om och beräknat för Kriminalvården för 2026–2028 innebär att myndigheten har finansiella förutsättningar att fortsätta med kapacitetsutökningen för häkte, anstalt, frivård och transporter samt bedriva verksamheten inom beslutade ramar. Det beräknade anslagsbehovet inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet är 27,6 miljarder kronor för 2027, 29,7 miljarder kronor för 2028 och 32,4 miljarder kronor för 2029.

Kriminalvårdens regleringsbrev

Kriminalvården ska senast den 30 september 2026 redovisa en uppföljning av nuvarande plan för utökad kapacitet. Redovisningen ska omfatta

- status för planerade och pågående fastighetsprojekt, inklusive möjligheten att konvertera redan befintliga industrilokaler och andra lämpliga lokaler på fastighetsmarknaden
- eventuella avvikelser från utbyggnadsplanen och orsakerna till samt konsekvenserna av dessa
- eventuella förändringar i förutsättningarna för att skapa en flexibel och kostnadseffektiv anläggningsstruktur.

Uppföljningen ska även inkludera eventuella avgörande avvikelser från tidigare redovisad prognos för klientvolymen samt orsakerna till och konsekvenserna av dessa.

Övrigt om beläggningssituationen inom Kriminalvården

I förarbetena till lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning anför regeringen bl.a. följande om beläggningssituationen (prop. 2024/25:202 s. 22):

Under senare år har inflödet till Kriminalvården ökat kraftigt. För att hantera det stigande antalet klienter genomför Kriminalvården en mycket omfattande expansion. Att bygga av nya häkten och anstalter tar dock tid. För att i det kortsiktiga perspektivet hantera situationen har myndigheten därför vidtagit en rad åtgärder, bl.a. ökat dubbelbeläggningen och anordnat ett stort antal beredskapsplatser. Beläggningsgraden på de fasta platserna i anstalt var 98 procent 2019, 103 procent 2020, 109 procent 2021, 113 procent 2022 och 120 procent 2023 (KOS 2023, s. 113). Kriminalvården bedömde redan 2021 att det saknades marginaler för att hantera oförutsedda händelser (Kriminalvårdens årsredovisning 2021, s. 20). Situationen

har inte förbättrats sedan dess och slutsatsen gäller därför i allra högsta grad fortfarande. Det kan konstateras att myndigheten befinner sig i ett sårbart och mycket ansträngt läge.

Inflödet till Kriminalvården kan förväntas öka kraftigt i framtiden. Enligt en prognos från Kriminalvården kan medelantalet fängelseklienter komma att öka från cirka 6 600 2024 till 20 000 2027, vilket skulle innebära en ökning med över 200 procent.

Lagen innebär att fler fängelsestraff sedan den 1 januari 2026 kan verkställas med s.k. fotboja. Regeringen framhåller bl.a. att förändringen blir samhälls-ekonomiskt fördelaktigt och kan bidra till att frigöra anstaltsplatser, vilket underlättar Kriminalvårdens beläggningssituation (prop. 2024/25:202 s. 26).

Specialfastigheter AB

Specialfastigheter ägs till 100 procent av staten. Specialfastigheter äger, förvaltar och utvecklar säkerhetsfastigheter. I fastighetsportföljen ingår bl.a. kriminalvårdsanstalter, ungdomshem, domstolsbyggnader och polishus. Specialfastigheter äger ca 87 procent av landets anstalter (Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2025–2034, dnr KV 2025-3916, s. 38). Av bolagets årsredovisning för 2024 framgår att det i slutet av 2023 startades ett samarbete med Kriminalvården i syfte att snabbt skapa nya platser på befintliga häkten och anstalter. Satsningen har berört i stort sett samtliga av Specialfastigheters häkten och kriminalvårdsanstalter och bl.a. inneburit omställningar av befintliga boenderum men även konvertering av besöksrum. Bolaget har flera stora projekt i produktion som kommer att pågå under flera år framöver, bl.a. anstaltsprojekt i Tidaholm (från 180 platser till ca 450), Skogome (från 202 platser till 730), Trelleborg (s.k. storanstalt med mer än 1 000 nya häktes- och anstaltsplatser), Rödjan (260 nya platser) och Mariestad (ca 144 nya platser) samt produktion av ett nytt häkte i Halmstad.

Justitieminister Gunnar Strömmer (M) anförde i en interpellationsdebatt den 4 november 2025 om att ge Specialfastigheter ett samhällsupdrag att stödja Kriminalvårdens utbyggnad av nya anstaltsplatser bl.a. följande:

Även om antalet platser har ökat kraftigt sedan regeringsskiftet är det angeläget att expansionen fortsätter och underlättas genom effektivare arbetssätt och processer för en snabb och kostnadseffektiv expansion som motsvarar behovet utifrån regeringens aviserade reformer i budgetpropositionen för 2026. Här är förstasamarbetet mellan berörda aktörer helt avgörande – Kriminalvården, kommuner, fastighetsföretag, byggföretag och andra. I februari i år utsåg regeringen en nationell samordnare med uppdrag att stödja utbyggnaden av Kriminalvården, och då inte minst öka trycket i relationerna mellan myndigheten och andra relevanta aktörer. [...] När det gäller expansionen av platser under mandatperioden har den i hög grad skett genom förtätning, det vill säga antingen dubbelbeläggning i celler eller moduler inom befintliga anläggningar. I de processerna är det statligt helägda företaget Specialfastigheter en central aktör, eftersom bolaget äger nästan 90 procent av de befintliga anstalterna. I den fortsatta expansionen är nybyggnation avgörande. Specialfastigheter har i den bemärkelsen inte någon särställning vad gäller kriminalvårdsfastigheter. Tvärtom kan man se att Kriminalvårdens senaste upphandlingar av

hyresvärdar har visat på ett ökat intresse från fastighetsmarknaden. Vi kan se en bred mobilisering av flera olika aktörer som också är gynnsam för expansionen. Jag är inte någon principiell motståndare till ett samhällsuppdrag utan tycker att det är en helt pragmatisk bedömning av vilket sätt det är bäst att gå fram på. Ett uppdrag av den karaktären till en statlig aktör skulle om vi tittar på det formella kräva ett tydligt marknadsmisslyckande och dessutom att samtliga andra alternativ och verktyg, till exempel branschgemensamma stöd, är uttömda. Jag utesluter ingenting när vi blickar framåt för att effektivisera och underlätta Kriminalvårdens fortsatta expansion. För närvarande ser jag inte att det finns en stark efterfrågan på just den åtgärden, men vi utesluter ingenting när vi blickar framåt.

Nationell samordnare för Kriminalvårdens expansion

Regeringen beslutade i februari 2025 att tillsätta en nationell samordnare för Kriminalvårdens expansion (dir. 2025:10). Samordnaren ska bl.a. bedriva ett utåtriktat arbete mot aktörer inom såväl den kommunala sektorn som fastighetsmarknaden samt statliga myndigheter och samverka med dessa i syfte att underlätta skapandet av häktes- och anstaltsplatser samt kartlägga och analysera hinder för en skyndsam och kostnadseffektiv expansion av Kriminalvården. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2026.

Anstaltsplatser på vissa orter

I en interpellationsdebatt den 17 januari 2025 anförde justitieminister Gunnar Strömmer (M) bl.a. följande om anstaltsplatser i befintliga och nya anläggningar:

[Det] pågår ett intensivt arbete för att möta behovet av platser här och nu samtidigt som vi vill skapa goda förutsättningar för en fortsatt expansion på längre sikt. Regeringen ger väldigt stora ekonomiska tillskott till Kriminalvården för att lägga grunden för detta. Mellan åren 2023 och 2027 beräknas anslaget öka från 14,1 till 26 miljarder kronor. Det är en nödvändig förutsättning för Kriminalvårdens kraftiga expansion. Myndigheten bygger nu ut befintliga lokaler, etablerar nya anläggningar och uppför tillfälliga byggnader för att öka kapaciteten. [...] Det är glädjande att det finns ett engagemang runt om i landets kommuner för denna viktiga expansion av Kriminalvården. Myndigheten ansvarar för sin lokal-försörjning. Det är myndigheten som fattar beslut om hur och var verksamheten ska utökas inom de ekonomiska ramar som ges av regeringen. Kriminalvården för en kontinuerlig dialog med möjliga hyresvärdar och markägare för att kunna avgöra var etableringar är bäst att genomföra.

Anstaltsplatser utomlands

I en proposition som överlämnades till riksdagen den 17 mars 2026 lämnar regeringen förslag till bl.a. en ny lag om tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands (prop. 2025/26:185 Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands). Genom den nya lagen ska svenska fängelsestraff under viss tid kunna verkställas i en kriminalvårdsanstalt utomlands. Syftet med förslagen är att bidra till att avhjälpa den allvarliga

platsbristen inom Kriminalvården. Förslagen har tagits fram med anledning av det avtal som Sverige och Estland undertecknade den 18 juni 2025 om verkställighet av svenska fängelsestraff i Estland. Lagen föreslås dock vara generell utformad för att kunna tillämpas i förhållande till samtliga stater som Sverige har ingått eller kan komma att ingå motsvarande överenskommelser med. Lagförslagen föreslås träda i kraft den 3 juli 2026.

Ändringar i plan- och bygglagen för en effektivare utbyggnad

I en proposition som överlämnades till riksdagen den 17 mars 2026 lämnar regeringen förslag om ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) som bedöms ge bättre förutsättningar för en snabbare, flexiblare och effektivare utbyggnad av kriminalvårdsanstalter och häkten (prop. 2025/26:209 En snabbare utbyggnad av kriminalvårdsanstalter och häkten). Det föreslås bl.a. utökade möjligheter att bevilja tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten. Tidsbegränsade lov ska efter en lämplighetsbedömning av kommunen få ges om sökanden begär det, om det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och om åtgärden uppfyller någon förutsättning för permanent bygglov. Den maximala tiden för tidsbegränsade lov förlängs från nuvarande 15 till 20 år. Vidare föreslås regeringen få ett bemyndigande att, om det behövs för att åtgärda en akut och påtaglig risk för allvarlig platsbrist i anstalter och häkten, meddela föreskrifter om nödvändiga och tidsbegränsade undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen för att ordna tillfälliga anstalter och häkten. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utredning om en översyn av häkteslagen och fängelselagen

I augusti 2025 beslutade regeringen att låta en särskild utredare se över verkställighetslagstiftningen i syfte att underlätta Kriminalvårdens pågående expansion (dir. 2025:80). Utredaren ska bl.a.

- göra en översyn av häkteslagen och fängelselagen
- redogöra för hur Kriminalvården kan ges bättre förutsättningar att bibehålla ett fungerande säkerhetsarbete och ett effektivt återfallsförebyggande arbete
- föreslå åtgärder som bidrar till ökad effektivitet, särskilt när det rör administrativt arbete och arbete nära intagna
- analysera förutsättningarna för alternativa och tillfälliga platslösningar för att frigöra och skapa fler häktes- och anstaltsplatser och möjliggöra en mer flexibel placering av intagna
- lämna förslag på nödvändiga författningsändringar.

Uppdraget att analysera förutsättningarna för alternativa och tillfälliga platslösningar för att frigöra och skapa fler häktes- och anstaltsplatser ska redovisas senast den 28 april 2026. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 december 2026.

En jämställd kriminalvård

Kriminalvården ska enligt sin instruktion tillämpa ett jämställdhetsperspektiv när myndigheten utför sina uppgifter (9 § förordningen [2023:797] med instruktion för Kriminalvården).

Under 2025 inrättade Kriminalvården för första gången kvinnoplatser i den högsta säkerhetsklassen. Platserna inrättades i anstalten Tidaholm, och de första kvinnorna flyttades dit i december. Kriminalvården anger i årsredovisningen (s. 24) att möjligheten att placera kvinnor i den högsta säkerhetsklassen innebär att övriga kvinnoanstalter inte längre behöver ta hänsyn till de intagna som behöver högst säkerhet. Det innebär i sin tur att möjligheterna till betydelsefull sysselsättning ökar och mer liknar de förutsättningar som finns på anstalter för män i samma säkerhetsklass.

Arbetsmiljörisker

Kriminalvården anger i årsredovisningen (s. 96) att klientökningen, platsbristen, den relativt stora andelen nyanställda och ökningen av antalet klienter med koppling till organiserad brottslighet hade stor påverkan på arbetsmiljöriskerna under 2025. Arbetsmiljöfrågor var därför en fortsatt prioriterad fråga och det gjordes flera insatser. Medarbetarna var fortfarande utsatta i sin tjänsteutövning och antalet rapporterade fall av hot och våld mot medarbetare ökade något, även om ökningen mattades av jämfört med 2024. Verksamheten bedrevs med höga medvetna risker, vilket påverkade säkerhetsläget för medarbetarna. För att hantera situationen låg fokus fortfarande på att upprätthålla bassäkerheten (s. 75). Det handlade om att arbeta klientnära och utveckla förmågan till god kommunikation och ett gott bemötande. Häkten och anstalter som övade på gränssättning och effektiv kommunikation reducerade antalet missförstånd mellan medarbetare och intagna och rapporterade därmed färre hot- och våldshändelser. I anstalter med säkerhetsklass 3 konstaterades att ökad kameraövervakning i allmänna utrymmen gav en positiv effekt på säkerheten.

Våld mot medarbetare är generellt vanligast i häkten, och därefter kommer anstalter i säkerhetsklass 1. Rapporteringen av våld mot medarbetare fortsatte att öka i häkten, men låg på samma nivå som 2024 i anstalt (s. 76). Hur våldet tar sig uttryck har i stort sett inte ändrats under den senaste tioårsperioden. Vanligast var våld mot huvudet, men vid några tillfällen handlade det om att intagna högg med trasiga möbeldetaljer, kastade vätska, möbler eller inredningsdetaljer samt spottade. Situationerna uppstod främst när personalen skulle hantera intagna som misskött sig eller vid delgivning av negativa beslut. Våldet begicks framför allt på avskildhetsavdelningar och av intagna med en känd historik av hot och våld.

Kriminalvårdens riktlinjer för tjänstekläder

I Kriminalvårdens riktlinjer för tjänstekläder (2024:2) regleras bl.a. vilka befattningar som ska respektive kan tilldelas kläder från arbetsgivaren, hur

tjänstekläder ska bäras och hanteras av medarbetaren och hur civil klädsel ska bäras i vissa fall. Medarbetare som enligt riktlinjerna ska bära tjänstekläder utrustas kostnadsfritt av arbetsgivaren. Av information på Kriminalvårdens webbplats framgår att skor inte ingår i utrustningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2022/23 behandlade utskottet ett motionsyrkande om fortsatt utbyggnad av Kriminalvården (bet. 2022/23:JuU13 s. 42 f.). Utskottet anförde att överbelagda häkten och anstalter fortsatt var ett stort problem. Utskottet framhöll emellertid att det pågick ett intensivt arbete inom Kriminalvården med att utöka antalet fasta platser på häkten och anstalter. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:92 § 11).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2023/24 behandlade utskottet ett yrkande om att regeringen snarast ska ta fram en plan för hur Kriminalvården ska klara av den omfattande ombyggnaden av myndighetens verksamhet (bet. 2023/24:JuU17 s. 25 f.). Utskottet hänvisade återigen till arbetet med att utöka antalet fasta platser på häkten och anstalter och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2023/24:105 § 12).

Utskottet behandlade under våren 2025 ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden om att avhjälpa den pågående kris som överbeläggningen innebär (bet. 2024/25:JuU14 s. 23 f.). Utskottet anförde bl.a. att Kriminalvården fått i uppdrag att redovisa förslag på åtgärder som skulle kunna bidra till en snabbare och mer kostnadseffektiv expansion av platskapaciteten samt löpande införa lämpliga åtgärder som myndigheten själv råder över i syfte att minska dygnskostnaderna och säkerställa att Kriminalvårdens kapacitet svarar mot prognostiserade behov. Vidare framhölls att regeringen därutöver ställt upp tydliga återrapporteringskrav när det gäller utvecklingen av platskapaciteten. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2024/25:107 § 10).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2022/23 var utskottet inte berett att ställa sig bakom yrkanden om på vilken plats i landet Kriminalvården borde etablera en ny anstalt (bet. 2022/23:JuU13 s. 42 f.). Motionerna avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:92 § 11).

Inte heller vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2023/24 var utskottet berett att ställa sig bakom yrkanden om på vilken plats i landet Kriminalvården borde etablera nya anstalter och häkten eller bygga ut befintliga (bet. 2023/24:JuU17 s. 25 f.). Motionerna avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2023/24:105 § 12).

Vidare var utskottet inte heller vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2024/25 berett att ställa sig bakom yrkanden om på vilka platser i landet Kriminalvården bör etablera nya anstalter (bet.

2024/25:JuU14 s. 23 f.). Motionerna avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2024/25:107 § 10).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar i likhet med tidigare år att överbelagda häkten och anstalter fortfarande är ett stort problem. Det innebär utmaningar på ett antal områden, t.ex. när det gäller säkerhet, arbetsmiljö och det återfallsförebyggande arbetet. Det innebär dessutom en stor utmaning för Kriminalvården att öka antalet fasta platser i den takt som krävs när straffrättsliga och andra reformer genomförs som påverkar antalet intagna i häkten och anstalter. Det är därför positivt att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att möjliggöra Kriminalvårdens fortsatta expansion. En nationell samordnare har tillsatts som ska bedriva ett utåtriktat arbete gentemot bl.a. aktörer inom den kommunala sektorn och på fastighetsmarknaden. Förslag om lagändringar som t.ex. innebär undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen för att ordna tillfälliga anstalter och häkten förväntas överlämnas till riksdagen under våren. Vidare pågår det en utredning om en översyn av häkteslagen och fängeslagen som bl.a. ska analysera förutsättningarna för alternativa och tillfälliga platslösningar för att frigöra och skapa fler häktes- och anstaltsplatser och möjliggöra en mer flexibel placering av intagna. Regeringen har härutöver ställt upp tydliga återrapporteringskrav för Kriminalvården när det gäller utvecklingen av platskapaciteten. Specialfastigheter AB är en central aktör när det gäller expansionen av platser, men som framgått ovan har även andra aktörer på fastighetsmarknaden visat intresse för nybyggnation för att möta Kriminalvårdens behov. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att ge Specialfastigheter AB ett särskilt samhällsuppdrag. Därmed är utskottet inte berett att ställa sig bakom ett initiativ till ett sådant uppdrag på det sätt som begärs i motion 2025/26:3586 (S) yrkande 132. Med hänsyn till de utredningar och uppdrag som regeringen beslutat om och den nya lagstiftning som föreslås för att underlätta kommande nybyggnation saknas det enligt utskottets mening även skäl för riksdagen att göra sådana tillkännagivanden som motionärerna begär i samma motion yrkandena 133–135. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

I och med den platsbrist som råder i såväl häkten som anstalter och den stora expansion som Kriminalvården står inför anser utskottet att det inte är ett hållbart alternativ att återgå till enkelbeläggning som norm inom Kriminalvården. Därmed avstyrker utskottet motion 2025/26:2788 (V) yrkande 26.

När det gäller arbetsmiljörisker i form av hot och våld mot Kriminalvårdens anställda framgår det av myndighetens årsredovisning att riskerna är olika stora beroende på typen av verksamhet och säkerhetsklass. Myndigheten anger att arbetsmiljöfrågorna är prioriterade, vilket utskottet ser positivt på. Mot den bakgrunden och eftersom det pågår ett kontinuerligt arbete inom Kriminalvården för att minska arbetsmiljöriskerna är utskottet inte berett att göra ett tillkännagivande om att förbjuda ensamarbete vid klientnära arbete på det sätt

som begärs i motionerna 2025/26:1477 (S) yrkande 1 och 2025/26:2788 (V) yrkande 27. Motionsyrkandena avstyrks.

När det gäller frågan om de intagna kvinnornas situation och behov i kriminalvården konstaterar utskottet att det var stor brist på kvinnoplatser på anstalt under 2025. Det får anses som otillfredsställande att endast 35 av de ca 170 nya fasta platser som planerades för 2025 öppnades. Dock inrättades i december 2025 även 48 kvinnoplatser i säkerhetsklass 1 på Tidaholmsanstalten. Det innebär att kvinnoanstalterna inte längre behöver ta hänsyn till de intagna som behöver högst säkerhet, vilket i sin tur ger större möjligheter till betydelsefull sysselsättning. Utskottet välkomnar att kvinnoanstalterna därmed får liknande förutsättningar som de som finns på anstalter för män i klass 2-anstalt. Utskottet anser att det är viktigt att fortsätta att följa utvecklingen på kvinnoanstalterna men är inte berett att ställa sig bakom det som begärs i motion 2025/26:2788 (V) yrkande 39 om att låta utreda de intagna kvinnornas situation och behov i kriminalvården. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom yrkanden om på vilka platser i landet Kriminalvården bör etablera nya anstalter. Motionerna 2025/26:664 (S), 2025/26:1347 (SD) och 2025/26:3348 (M) avstyrks därför.

Utskottet anser slutligen att det inte framkommit någon anledning att göra något sådant tillkännagivande om arbetsskor för kriminalvårdare som efterfrågas i motion 2025/26:1477 (S) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

Överförande av straffverkställighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att det ska bli svårare att överföra straffverkställighet till Sverige för den som gömt sig utomlands.

Motionen

I motion 2025/26:1682 av Margareta Cederfelt (M) anför motionären att regeringen bör se över möjligheterna att vid prövning av överföringar av fängelsestraff till Sverige se det som en försvarande omständighet att den dömda undanhållit sig det svenska rättssystemet genom att gömma sig utomlands.

Bakgrund

Överförande av frihetsberövande påföljder

Överförande av straffverkställighet är ett samarbete mellan stater som förenklat innebär att en dom eller ett slutligt beslut i brottmål som har

meddelats i en stat verkställs i en annan stat. Det samarbete som rör överförande av frihetsberövande påföljder bygger på grundtanken att den dömda bör verkställa sitt straff i den stat där han eller hon har de bästa förutsättningarna att återanpassa sig till ett normalt liv när verkställigheten avslutas.

Kriminalvården planerar och genomför överförande av fängelsedömda till och från Sverige enligt tre lagar: lagen (2025:520) om internationell verkställighet i brottmål, lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetslagen) och lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen).

Lagen om internationell verkställighet i brottmål

Lagen om internationell verkställighet i brottmål reglerar överförande av frihetsberövande påföljder, bötesstraff och beslut om förverkande till och från stater utanför Norden och EU. Enligt lagen får en frihetsberövande påföljd som huvudregel verkställas i en annan stat eller i Sverige om

- den dömda befinner sig i Sverige eller den andra staten
- den dömda är medborgare eller bosatt i den stat där verkställigheten ska ske
- den dömda har samtyckt till att verkställigheten överförs (undantag finns)
- den dömdes sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten överförs och
- staterna har medgett att verkställigheten överförs.

Verkställighet av en utländsk dom på frihetsberövande påföljd i Sverige kan vägras t.ex. om den gärning som den utländska påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller den dömda vid tidpunkten för gärningen inte fyllt 15 år (3 kap. 4 §). Undantag från tillämpning av vägransgrunderna kan göras om det finns särskilda skäl (3 kap. 5 §).

Ett ärende om överförande av verkställigheten av en utländsk dom på frihetsberövande påföljd från en annan stat till Sverige kan initieras på olika sätt. Den andra staten kan inleda ett sådant ärende genom att lämna in en framställning om överförande av verkställighet till Regeringskansliet eller Kriminalvården. Även Kriminalvården får göra en framställning om att en utländsk dom på frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, och den dömda själv kan också begära att Kriminalvården gör en sådan framställning.

Europeiska verkställighetslagen

I europeiska verkställighetslagen finns särskilda regler om överförande av frihetsberövande påföljder till och från medlemsstaterna i EU. Enligt lagen ska Kriminalvården pröva om en utländsk dom ska erkännas och verkställas i

Sverige eller om en svensk dom ska skickas till en annan medlemsstat för att verkställas i den staten. Lagen innehåller kriterier för när ett erkännande respektive översändande ska göras, hur prövningen ska gå till och i vilken utsträckning den andra statens medgivande eller den dömda personens samtycke krävs.

Om en dom har sänts över från en medlemsstat till Sverige med stöd av den EU-rättsliga regleringen är Sverige skyldigt att erkänna och verkställa den andra statens dom om inte någon vägransgrund är tillämplig. Grund för att vägra är t.ex. om en verkställighet av påföljden skulle strida mot förbudet mot dubbel bestraffning eller om den dömde vid tidpunkten för brottet inte fyllt 15 år (3 kap. 4 §).

Nordiska verkställighetslagen

Inom Norden finns det sedan länge ett långtgående samarbete som bygger på att de nordiska länderna har i stort sett likalydande lagar om att överföra straffverkställighet. Frihetsstraff kan på begäran av domslandet verkställas i det nordiska land där den dömde är medborgare eller där personen har sin hemvist. Domen kan också verkställas i det land där den dömde uppehåller sig om det med hänsyn till omständigheterna är lämpligast. Den dömdes samtycke till överförandet är inget krav. Den nordiska verkställighetslagen bygger på direktkontakt mellan behöriga myndigheter och den rättsliga prövningen görs av dessa myndigheter. Detta möjliggör ett snabbt förfarande och att regelverket tillämpas på så sätt att en framställning i domstol som har gjorts i enlighet med lagstiftningen normalt godkänns.

Den 5 mars 2026 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag till bl.a. en ny lag om nordisk verkställighet i brottmål. Förslagen innebär bl.a. att tillämpningsområdet utökas så att även frivårdspåföljder som innefattar samhällstjänst omfattas och att Kriminalvården och domstolarna ska handlägga ärenden skyndsamt. Lagändringarna föreslås, i allt väsentligt, träda i kraft den 1 juli 2026.

Kriminalvårdens årsredovisning

Under 2025 överfördes totalt 98 personer till Sverige för att verkställa en frihetsberövande påföljd (s. 45). Då har även fängelsepåföljder som påbörjats genom intensivövervakning räknats med. Av dessa överfördes 84 personer från ett annat nordiskt land, 13 personer från ett EU-land (utanför Norden) och 1 person från ett land utanför Norden/EU.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns skäl att göra en översyn av reglerna om överförande av straffverkställighet på det sätt som efterfrågas i motion 2025/26:1682 (M). Utskottet föreslår därför att motionsyrkandet avslås.

Villkorlig frigivning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. tidigare frigivning med fotboja och följeslagarprogram samt om att villkorlig frigivning inte ska beviljas efter återfall i brott.

Motionerna

I motion 2025/26:1560 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att intagna som visar stark motivation att ta avstånd från sitt kriminella förflutna ska kunna frigges tidigare än i dag, med fotboja och stöd från följeslagare.

I motion 2025/26:3253 av Camilla Brunsberg m.fl. (M) anför motionärerna att regeringen bör överväga att ta bort möjligheten till villkorlig frigivning för personer som återfaller i brott.

I motion 2025/26:3377 av Marléne Lund Kopparklint (M) anför motionären att regeringen bör överväga ett införande av elektronisk övervakning för personer med hög risk att återfalla i sexualbrott mot barn efter avtjänat straff. Samma motionär begär i motion 2025/26:3384 att regeringen ska låta utreda möjligheten att införa särskilda villkor för och övervakning av personer dömda för sexualbrott mot barn efter avtjänat straff.

Bakgrund

Skärpta regler för villkorlig frigivning

Den 1 januari 2026 infördes skärpta regler för villkorlig frigivning (prop. 2025/26:34, bet. 2025/26:JuU8, rskr. 2025/26:96). Lagändringarna innebär bl.a.

- att den andel av strafftiden som måste avtjänas innan villkorlig frigivning kan ske höjs från två tredjedelar till tre fjärdedelar
- att tröskeln sänks för att skjuta upp den villkorliga frigivningen om den dömda missköter sig under anstaltsvistelsen
- att det ska vara möjligt att skjuta upp den villkorliga frigivningen om det finns en risk för att den dömda återfaller i allvarlig brottslighet
- att allmänna fängelseminimum ska höjas till en månad och att alla fängelsestraff ska omfattas av systemet med villkorlig frigivning
- att prövotiden efter villkorlig frigivning ska vara minst två år, i stället för tidigare ett år, och att den villkorligt frigivne som huvudregel ska ställas under övervakning
- att hela den villkorligt medgivna friheten ska förverkas vid återfall i brott under prövotiden samt att det inte ska ges någon ny villkorlig frigivning från den förverkade delen.

När det gäller ändringen av den andel av strafftiden som måste avtjänas innan villkorlig frigivning kan ske, från två tredjedelar till tre fjärdedelar, införs emellertid ändringarna stegvis och omfattar initialt tidsbestämda fängelsestraff som uppgår till sex år eller mer. I nästa steg ska fängelsestraff som uppgår till tre år eller mer omfattas och slutligen samtliga fängelsestraff. Det stegvisa införandet motiveras av behovet av att utöka kapaciteten hos Kriminalvården innan den nya kvotdelen tillämpas på alla fängelsestraff (prop. 2025/26:34 s. 87 f.).

Prövotid och övervakning

Efter den villkorliga frigivningen gäller en prövotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst två år (26 kap. 10 § brottsbalken). Den frigivne ska under prövotiden vara skötsam, efter förmåga försöka försörja sig och betala skadestånd som har dömts ut på grund av brottet (11 §). Den frigivne är också skyldig att på kallelse inställa sig hos Kriminalvården.

Enligt 26 kap. 12 § brottsbalken ska den villkorliga frigivningen vara förenad med övervakning från dagen för frigivningen. Kriminalvården får dock besluta att den som frigives villkorligt inte ska ställas under övervakning om det saknas anledning att befara att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet eller om det finns särskilda skäl. Övervakningen upphör vid prövotidens utgång eller vid den tidigare tidpunkt som Kriminalvården beslutar. Övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av Kriminalvården (13 §). Under övervakningen ska Kriminalvården genom stöd och kontroll verka för att den frigivne inte begår nya brott och för att hans eller hennes anpassning i samhället även i övrigt främjas (14 §). För varje frigiven som står under övervakning ska det upprättas en individuellt utformad plan.

Särskilda föreskrifter och elektronisk övervakning

Om det behövs för att minska risken att den som står under övervakning begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället får Kriminalvården enligt 26 kap. 16 § brottsbalken besluta om en särskild föreskrift som ska följas av den övervakade. En sådan föreskrift kan t.ex. avse missbruksvård, psykiatrisk vård eller annan behandling, deltagande i återfallsförebyggande eller missbruksrelaterad programverksamhet eller skyldighet att lämna blodprov. Den övervakade kan även få föreskrifter om vistelseort eller andra anvisningar om på vilka platser eller inom vilka områden han eller hon ska vistas eller inte får vistas, s.k. vistelseförbud.

Om det är särskilt angeläget för att minska risken att den övervakade begår nya brott får Kriminalvården besluta om elektronisk övervakning för att kontrollera att en föreskrift enligt 16 § följs (17 §). Elektronisk övervakning får beslutas för högst sex månader åt gången. En kontroll- och tvångsåtgärd får enligt 14 a § endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med

åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas i stället.

Pågående arbete

Den 17 mars 2026 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag som bl.a. innebär att återfall i brott ska få större betydelse vid straffmätningen och att vistelseföreskrifter även ska kunna meddelas i syfte att skydda målsäganden (prop. 2025/26:181 Ett förstärkt samhällsskydd och tydligare reaktioner vid återfall i brott). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2015 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör skärpa reglerna för villkorlig frigivning för de som återfallit i likartad brottslighet (bet. 2014/15:JuU17 s. 28 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:153). I proposition 2025/26:34 Skärpta regler för villkorlig frigivning anför regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett genom förslagen som behandlas i propositionen och att det därmed är slutbehandlat. Utskottet hade inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet (bet. 2025/26:JuU8 s. 20).

Vid beredningen av proposition 2020/21:18 En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder behandlade utskottet motionsyrkanden om att ta bort presumtionen för villkorlig frigivning (bet. 2020/21:JuU8). Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen och uttalade bl.a. att villkorlig frigivning bör fungera som en möjlighet och vara förbehållen för intagna som skött sig väl under verkställigheten samt att det i bedömningen av den intagnes skötsamhet bör tas särskild hänsyn till den intagnes motivation och i vilken utsträckning han eller hon har deltagit i behandlingsprogram och andra brottsförebyggande åtgärder. Vidare anförde utskottet att det bör övervägas om villkorlig frigivning ska kunna komma i fråga tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden och aldrig för den som återfallit i brott. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:166). I proposition 2025/26:34 anför regeringen bl.a. följande (s. 36 f.):

Det finns i dagsläget, med hänsyn till Kriminalvårdens ansträngda situation, inte förutsättningar att ta bort presumtionen för villkorlig frigivning. Regeringen anser i stället att reglerna om villkorlig frigivning bör skärpas genom att den kvotdel som måste avtjänas i anstalt före villkorlig frigivning höjs och att större hänsyn tas till den dömdes motivation, exempelvis i form av regelefterlevnad och skötsamhet, medverkan i utbildningar, behandlingsprogram och andra brottsförebyggande åtgärder samt risk för återfall i brottslighet av allvarligt slag, vid bedömningen av om den villkorliga frigivningen ska skjutas upp [...]. Härutöver skärps reaktionerna vid återfall i brott och misskötsamhet efter villkorlig frigivning genom att det tydliggörs att hela den villkorligt

medgivna friheten ska förverkas vid återfall i brott under prövotiden och att villkorlig frigivning inte ska ske från förverkad villkorligt medgiven frihet [...]. De redovisade åtgärderna bidrar till att komma till rätta med den problematik som tas upp av riksdagen och ligger väl i linje med tillkännagivandet. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet (bet. 2025/26:JuU8 s. 20).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2022/23 behandlade utskottet ett yrkande om att såväl möjligheten att avlyssna eller övervaka en dömd person en viss tid efter frigivning som möjligheten till förbud mot att vistas i vissa områden bör utredas (bet. 2022/23:JuU13 s. 53 f.). Utifrån att det pågick ett arbete som syftade till att begränsa brottsaktiva personers rörelsefrihet och möjlighet att fortsätta begå brott efter avtjänat straff ansåg utskottet att det inte fanns skäl att ställa sig bakom det efterfrågade tillkännagivandet. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:92 § 11).

Även vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2023/24 behandlade utskottet ett yrkande om att en dömd person efter avtjänat fängelsestraff ska underkastas vissa kontroller, övervakning eller förbud mot att vistas i vissa områden (bet. 2023/24:JuU17 s. 32 f.). Utskottet uttalade bl.a. att Kriminalvården redan i dag har möjlighet att besluta föreskrifter om förbud för den dömda att vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågats. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2023/24:105 § 12).

När utskottet våren 2025 återigen behandlade ett motionsyrkande om att en dömd person efter avtjänat fängelsestraff ska underkastas vissa kontroller, övervakning eller förbud mot att vistas i vissa områden avstyrkte utskottet yrkandet och hänvisade till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet (bet. 2024/25:JuU14 s. 34 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2024/25:107 § 10).

Utskottets ställningstagande

Den 1 januari i år trädde ny lagstiftning i kraft när det gäller bl.a. villkorlig frigivning, prövotid och övervakning. I den del som rör hur stor andel av strafftiden som måste avtjänas innan villkorlig frigivning kan ske införs reformen stegvis. I och med att reglerna för villkorlig frigivning varit föremål för en översyn och ny lagstiftning nyligen kommit på plats anser utskottet att det inte finns skäl att ta initiativ till en sådan förändring av dessa regler som begärs i motion 2025/26:1560 (KD) yrkande 4. Utskottet föreslår därför att motionsyrkandet avslås.

Mot bakgrund den reform som genomförts saknas det även skäl att göra ett sådant tillkännagivande om att ta bort möjligheten till villkorlig frigivning för

personer som återfaller i brott som efterfrågas i motion 2025/26:3253 (M). Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslagen om olika slags övervakning av och särskilda villkor för personer som dömts för sexualbrott mot barn. Motionerna 2025/26:3377 (M) och 2025/26:3384 (M) avstyrks därför.

Verkställighet utanför anstalt med elektronisk övervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i passlagen och förordningen om nationellt identitetskort och skärpt påföljd vid avvikelser från verkställighet med elektronisk övervakning.

Motionerna

I motion 2025/26:2411 av Pia Trollehjelm (SD) yrkandena 1–3 anför motionären att passlagen (1978:302) respektive förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort bör ändras så att personer som står under frivård med elektronisk övervakning inte ska kunna beviljas pass eller nationellt identitetskort och att redan utfärdade pass och nationella identitetskort ska återkallas, detta för att det inte ska finnas möjlighet att begå nya brott eller upprätthålla kontakter i kriminella nätverk utomlands samtidigt som straffet formellt avtjänas i Sverige.

Samma motionär föreslår i motion 2025/26:2412 ett tillkännagivande om att skärpa påföljden vid avvikelser från verkställighet med elektronisk övervakning så att det leder till omedelbar återföring till anstalt och, där det är motiverat, förlängd strafftid.

Bakgrund

Gällande rätt

Verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning, s.k. fotboja

Lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning trädde i kraft den 1 januari 2026. Samtidigt upphävdes lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för verkställighet av fängelsestraff som har beslutats före ikraftträdandet.

Av den nya lagen framgår att Kriminalvården under vissa förutsättningar får besluta att fängelsestraff ska verkställas med elektronisk övervakning om den dömda ska avtjäna fängelse i högst ett år och sex månader (1 kap. 3 §).

Sådan verkställighet sker enligt 1 kap. 2 § antingen i den dömdes bostad eller i ett kontrollerat boende (i fråga om kontrollerat boende, se vidare nedan). Om strafftiden överstiger sex månader ska en fördjupad lämplighetsprövning göras innan det fattas ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad (1 kap. 4 §). Under verkställigheten ska den dömda vara förbjuden att vistas utanför sin bostad eller det kontrollerade boendet annat än på särskilt angivna tider och för bestämda ändamål såsom förvärvsarbete, utbildning, vård, behandling, återfallsförebyggande och missbruksrelaterad programverksamhet och nödvändiga inköp. Elektroniska hjälpmedel ska användas för att kontrollera efterlevnaden av förbudet (2 kap. 2 §). Kriminalvården får även besluta om särskilda föreskrifter om t.ex. skyldighet för den dömda att delta i nykterhetsvård eller i särskilt anordnade program, förbud för den dömda att vistas på en särskilt angiven plats och vilken elektronisk kommunikationsutrustning den dömda får använda och på vilket sätt (2 kap. 5 §). Ett beslut om verkställighet ska upphävas bl.a. om den dömda åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen eller enligt en föreskrift som beslutats med stöd av lagen och åsidosättandet inte är av mindre betydelse (6 kap. 2 §). Om verkställigheten har påbörjats men sedan upphävs ska Polismyndigheten föra den dömda till en kriminalvårdsanstalt för fortsatt verkställighet (6 kap. 5 §).

Den 1 juni 2026 införs i samma lag en ny verkställighetsform för fängelsestraff, elektronisk övervakning i kontrollerat boende, som ska kunna tillämpas på fängelsestraff på högst ett år och sex månader. Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten av fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende och för driften av de kontrollerade boendena.

Pass och nationellt identitetskort

För att ett pass eller nationellt identitetskort ska kunna utfärdas krävs svenskt medborgarskap. För att ett pass ska kunna utfärdas för den som avtjänar ett fängelsestraff på en månad eller mer, och som inte är villkorligt frigiven, krävs det enligt 19 § passlagen (1978:302) dessutom passtillstånd. Begreppet ”avtjänar fängelsestraff” omfattar alla former av verkställighet, dvs. även de fall då den intagne vistas utanför anstalt eller verkställer del av straffet utanför anstalten (prop. 2004/05:119 s. 53). Kriminalvården prövar frågan om passtillstånd (21 § första stycket). Passtillstånd ska vägras om det skäligen kan antas att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han eller hon genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans eller hennes anpassning i samhället (21 § andra stycket).

Förutsättningarna för att utfärda nationellt identitetskort framgår av förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort. Där finns inga bestämmelser om krav på visst tillstånd för att ett nationellt identitetskort ska kunna utfärdas för den som avtjänar ett fängelsestraff.

Regler vid fotboja

På Kriminalvårdens webbplats beskrivs reglerna vid fotboja kortfattat enligt följande. Personen övervakas elektroniskt dygnet runt via fotbojan. Han eller hon får vistas utanför bostaden för t.ex. arbete, behandling eller studier enligt ett schema som frivården har gjort. Resten av tiden är det utgångsförbud. Om schemat inte följs larmas frivården omgående och det kan leda till att intensivövervakningen avbryts. Frivården gör såväl föranmälda som oanmälda besök, främst under kvällar och helger, för att kontrollera om personen är påverkad av alkohol och droger och för att inspektera utrustningen. Det är totalförbud mot droger och alkohol och misskötsamhet leder till att intensivövervakningen avbryts omedelbart.

Kriminalvårdens årsredovisning för 2025

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2025 (s. 36 f.) framgår att 4 374 klienter ingick i målgruppen för intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV) under 2025 (dvs. enligt lagen som gällde före den 1 januari 2026). Av dem var det 1 943 som påbörjade och 1 719 som fullföljde IÖV. Inom målgruppen för IÖV utreder Kriminalvården varje klients förutsättning att verkställa på detta sätt. Den dömde måste ha en bostad och sysselsättning. Om personen saknar sysselsättning kan Kriminalvården i de fall det är möjligt hjälpa till med att ordna en särskilt anordnad sysselsättning. Hinder för att få verkställa med IÖV är t.ex. att den dömde har ett pågående och omfattande missbruk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte har framkommit någon anledning att göra några sådana tillkännagivanden om ändringar i passlagen och förordningen om nationellt identitetskort som efterfrågas i motion 2025/26:2411 (SD) yrkandena 1–3. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att skärpa påföljden vid avvikelser från verkställighet med elektronisk övervakning, och motion 2025/26:2412 (SD) avstyrks därför.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 43 motionsyrkanden med olika förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:JuU11, 2022/23:JuU13, 2023/24:JuU17, 2024/25:JuU14 och 2024/25:JuU19. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Trygghetsberedningens förslag, punkt 1 (S, V, C, MP)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C), Ulrika Westerlund (MP) och Sanna Backeskog (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 96 och 97.

Ställningstagande

I mars 2020 tillsattes Trygghetsberedningen, som hade i uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik. I beredningen deltog samtliga riksdagens partier. Beredningen har överlämnat tre betänkanden till regeringen, som därefter har varit ute på remiss.

Vi står bakom Trygghetsberedningens arbete och ser det som viktigt att regeringen nu också tar beredningens förslag vidare. Förslagen är förankrade i såväl forskning som erfarenhet och det är en styrka att de har brett stöd i Sveriges riksdag. Särskilt angelägna förslag gäller förbättrad tillgänglighet till återfallsförebyggande hälso- och sjukvård, en förstärkt samverkan för unga lagöverträdare samt åtgärder för att förbättra de intagnas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen bör agera skyndsamt för att förslagen genomförs.

2. En sammanhållen vårdkedja, punkt 2 (S, MP)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Ulrika Westerlund (MP) och Sanna Backeskog (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 140.

Ställningstagande

Kriminalvården ansvarar för Sveriges fängelser, frivård och häkten. Att myndigheten fungerar väl är en förutsättning för att dessa verksamheter ska kunna fylla sin helt grundläggande funktion i det svenska rättsväsendet. Ytterst handlar det om att skydda samhället medan dömda personer avtjänar sina straff och förbereds för ett liv i frihet. Traditionellt har den svenska kriminalvården varit ett internationellt föredöme tack vare sin förmåga att verkställa straff och samtidigt säkerställa att de intagna använder tiden på anstalt för att komma ”bättre ut”.

Vi anser att Kriminalvårdens behandlingsverksamhet har en avgörande betydelse för att förebygga återfall i brott och att det är viktigt med ett högt deltagande. Samtidigt behöver klienten, om grundorsaken till brotten har varit beroendesjukdomar, neuropsykiatriska tillstånd eller samsjuklighet även kunna garanteras en sammanhållen vårdkedja. Det är tydligt att den återfallsförebyggande hälso- och sjukvården behöver stärkas och att den måste hållas samman på ett bättre sätt från verkställighetens start i anstalt till frivård, inslussning och vidare ut i det fria livet i samhället, detta för att de som avtjänat sitt straff ska kunna skapa sig ett gott liv fritt från kriminalitet.

3. Åtgärder i samband med permission eller frigivning, punkt 3 (S)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S) och Sanna Backeskog (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 60 och 61 samt
2025/26:3591 av Ardalán Shekarabi m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

När det gäller Kriminalvårdens, oftast mycket kvalificerade, riskbedömningar inför permission och frigivning har det uppmärksammats att dessa inte alltid når polisen. För att avhjälpa det problemet anser vi att Kriminalvården och polisen bör ges i uppdrag att ta fram en standardiserad ordning som innebär att uppgifter om gärningspersonens vistelse och rehabilitering, permissioner och släppdatum alltid når polisen. Vidare bör polisen få i uppdrag att hålla obligatoriska s.k. ”släppsamtal” med gärningspersonen och i samverkan med socialtjänsten erbjuda vidare rehabilitering.

4. Ett nationellt avhopparsprogram för kvinnor, punkt 7 (V, C, MP)

av Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3581 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Kvinnors roll i de kriminella gängen skiljer sig ofta från männens. Det är inte ovanligt att kvinnor kan vara både förövare och offer. De används för att transportera vapen, sprängmedel, pengar och narkotika men kan också användas som lockbete för att lura måltavlor till en viss plats. Kvinnors kroppar används som handelsvara och kvinnor utnyttjas sexuellt för att reglera skulder mellan kriminella män. Bilden av kvinnor inom de kriminella kretsarna är mångfasetterad och innefattar såväl de som gjort ett aktivt val som de som hamnat där på grund av t.ex. familje-, kärleks- eller vänskapsrelationer. Hotbilden kan vara särskilt svår för en kvinna som lämnar sin kriminella man eller som tar avstånd från en kriminell familjemedlem. Att besluta sig för att lämna ett liv med insyn i gängen är oftast komplext och svårt. Om det finns barn med i bilden blir situationen än mer problematisk. För att möjliggöra för kvinnor att ta sig ur den kriminella miljön på ett säkert, anpassat och effektivt sätt måste samhället ta ansvar för att det finns rätt resurser och rätt kompetens för att hantera situationen. Ett avhopparsprogram som är anpassat för kvinnor är därför en nödvändighet. Vid utformningen bör man självklart ta med viktiga lärdomar och bästa praxis från de avhopparsprogram för män som finns, men den problematik som är typisk för män kan inte vara vägledande. Det är av central betydelse att ett avhopparsprogram för kvinnor inte ses som ett särskilt program utan som ett av flera (för män, för unga män, för kvinnor etc.).

Regeringen bör genast vidta åtgärder för att ett avhopparsprogram för kvinnor kommer på plats.

5. Utbyggnaden av anstalter och häkten, punkt 8 (S)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S) och Sanna Backeskog (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 132–135.

Ställningstagande

De senaste åren har Kriminalvården befunnit sig i en historisk expansion. Straffskärpningar har, tillsammans med att fler dömts för grövre brott, inneburit att landets anstalter och häkten sedan 2019 varit permanent överbelagda samtidigt som myndigheten arbetat intensivt med att växa. Under perioden januari 2020 t.o.m. september 2024 ökade myndigheten sin kapacitet med 2 310 anstaltsplatser och 1 165 häktesplatser. Det skedde framför allt genom dubbelbeläggning i befintliga celler. Endast en mindre andel platser har skapats i nya eller utbyggda anstalter. Inflödet av klienter förväntas öka ytterligare framöver. Utifrån de prognoser som finns är det uppenbart att nuvarande utbyggnadstakt är otillräcklig. En faktor som fördröjer takten i utbyggnaden är den ordning som i dag tillämpas vid upphandlingar vid nybyggnation. Kriminalvården har i den kapacitetsrapport som lämnades 2025 beskrivit hur man först tecknar en överenskommelse med en kommun om en specifik fastighet, sedan upphandlar den kommande fastighetsägaren och först därefter upphandlar själva byggnationen. Myndigheten lyfter fram att ett alternativ till denna ordning skulle kunna vara att i stället rikta ett särskilt samhällsuppdrag till en myndighet eller ett bolag som får ett utpekad uppdrag att stödja Kriminalvårdens expansion. En jämförelse görs med Försvarsmaktens pågående etablering av nya regementen där Fortifikationsverket arbetar enligt ett sådant uppdrag. Vi anser att regeringen bör lyssna på Kriminalvården och ge Specialfastigheter AB ett samhällsuppdrag.

För att säkerställa att Kriminalvården finns i hela landet bör regeringen vidare inleda en fördjupad dialog med kommuner i Sverige som är intresserade av nya eller utbyggda anstalter och häkten. Givetvis bör i detta akuta läge varje projekterat och planerat anstaltsbygge nyttjas maximalt. Med ett tydligare politiskt ledarskap kan en ökad utbyggnadstakt uppnås.

6. Enkelbeläggning inom Kriminalvården, punkt 9 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 26.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det helt orimligt med ofrivillig dubbelbeläggning, dvs. att intagna delar rum under en längre tidsperiod på grund av platsbrist. Det gäller i synnerhet på klass 1-anstalter där säkerheten ska vara anpassad för de allra tyngst kriminellt belastade, våldsamma och rymningsbenägna klienterna. Europeiska kommittén till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT) beslutade i november 2015 om en rekommendation om boyta per intagen i fängelseceller. Enligt CPT ska enmansceller vara minst sex kvadratmeter exkluderat yta för sanitära utrymmen, medan celler avsedda för flera intagna ska erbjuda fyra kvadratmeter per intagen utöver ett helt separat eller avskilt utrymme för sanitära ändamål. Det innebär att ett rum för två personer måste vara minst åtta kvadratmeter stort, exklusive sanitetsutrymmen. Trots det har Kriminalvården beslutat att två intagna kan få dela rum så länge boytan är större än sex kvadratmeter. Enligt uppgifter som framkommit i medierna är Kriminalvården medveten om att myndighetens beslut går emot kommitténs rekommendation. Myndigheten har i stället valt att följa Europadomstolens praxis som innebär ett minimum på tre kvadratmeter boyta per intagen, detta eftersom rekommendationen inte är juridiskt bindande. Vi anser att det är allvarligt att Kriminalvården inte följer CPT:s rekommendationer och är kritiska mot att det dessutom sker med regeringens godkännande.

Den överbeläggning som råder är ett stort arbetsmiljöproblem som sliter hårt på personalen och innebär att risken för våld, riktat mot både anställda och intagna, ökar. När två personer delar cell kan en våldsam situation eskalera snabbt utan att personalen hinner reagera och ingripa. Vidare försämras möjligheterna för de intagna att faktiskt lämna ett liv i kriminalitet. Nybyggnationerna anpassas dessvärre för en permanent dubbelbeläggning, vilket riskerar att leda till stora negativa konsekvenser för såväl de intagnas hälsa som de anställdas arbetsmiljö. I värsta fall kan överbeläggningen i kombination med nyanställda och oerfarna vårdare leda till dödligt våld. Service- och Kommunikationsfacket (Seko) kräver att enkelbeläggning ska vara normen och att dubbelbeläggning aldrig ska ses som en permanent

lösning utan måste avvecklas i takt med att Kriminalvårdens platskapacitet ökar. Vi anser att Sekos krav är ytterst rimligt. Vi är djupt oroadе över den svenska kriminalvårdens framtid och anser att regeringen bör ta initiativ till lagstiftning som gör enkelbeläggning inom kriminalvården till norm.

7. Förbud mot klientnära ensamarbete, punkt 10 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 27 och
bifaller delvis motion

2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

I en undersökning bland skyddsombud inom Kriminalvården som tillhör Seko uppper cirka tre av fyra att antingen de själva eller en kollega har utsatts för hot av en kriminalvårdsklient under det senaste året. Nästan fyra av fem menar att hoten från klienter mot personal har ökat under samma period. Nära hälften av de svarande uppper att de själva eller en kollega har utsatts för våld under det senaste året. Vidare svarar 87 procent att de själva eller kollegor har utsatts för försök till otillåten påverkan av intagna under samma tid. En av anledningarna till den försämrade arbetsmiljön är enligt undersökningen den alltmer omfattande dubbelbeläggningen. Seko kräver därför, utöver att enkelbeläggning ska vara normen, bl.a. att det införs nolltolerans mot ensamarbete i det klientnära arbetet. En kriminalvårdare ska alltid ha minst en kollega inom både hör- och synhåll. Vi ser Sekos krav som rimligt för att kunna upprätthålla en miniminivå när det gäller arbetsmiljön inom Kriminalvården och anser att regeringen därför bör ta initiativ till lagstiftning som förbjuder ensamarbete vid klientnära arbete inom Kriminalvården.

8. En utredning om intagna kvinnors behov, punkt 11 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 39.

Ställningstagande

Under 2024 påbörjade nära 3 120 kvinnor verkställigheter inom Kriminalvården. Det är en ökning med nästan 460 verkställigheter eller 17 procent jämfört med 2023. Kvinnor utgjorde 9 procent av de påbörjade fängelseverkställigheterna. Ökningen har medfört att den genomsnittliga beläggningsgraden på fasta platser i kvinnoanstalter var 136 procent 2024. Kriminalvården utredde under 2025 behovet av anstaltsplatser för kvinnor utifrån de lagändringar som nämns i Tidöavtalet och kom då fram till att antalet platser uppskattningsvis kan behöva öka från ca 400 till närmare 2 000 platser 2033.

Att en klar majoritet av de som döms till fängelse är män har gjort att män också länge varit normgivande för svensk kriminalvård. Det förhållandet att kvinnor är en liten grupp har medfört svårigheter för Kriminalvården att skapa likvärdiga förutsättningar för kvinnor och män när de avtjänar sin påföljd. Justitieutskottet har under tidigare mandatperioder vid flera tillfällen uttalat att kvinnors situation inom Kriminalvården bör uppmärksammas särskilt. Utskottet har bl.a. anfört att ökad kunskap om kvinnors brottslighet och livssituation är av yttersta vikt för att Kriminalvårdens insatser ska kunna anpassas efter intagna kvinnors behov.

Vi anser att situationen för kvinnor behöver uppmärksammas särskilt, i synnerhet inför den planerade expansionen av antalet anstaltsplatser. Regeringen borde därför ta ett helhetsgrepp i frågan om en mer jämställd kriminalvård. En ökad kunskap om kvinnors brottslighet och livssituation är av yttersta vikt för att Kriminalvårdens insatser ska kunna anpassas efter de intagna kvinnornas behov och minska återfallen i brott. Regeringen bör därför tillsätta en utredning av kvinnors situation och behov i kriminalvården i syfte att skapa förutsättningar för en jämställd vård.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:598 av Louise Thunström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny kriminalvårdsanstalt i Åmål och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:664 av Kristoffer Lindberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en etablering av en kriminalvårdsanstalt i Hälsingland med placeringsort Bollnäs och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:919 av Hans Ekström och Fredrik Olovsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler häktesplatser och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1071 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att vidta åtgärder som säkerställer att Kriminalvårdens utbud av utbildningar och sysselsättningsaktiviteter är brett och varierat och stärker klienternas arbetsmarknadsutsikter efter avtjänat straff, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1254 av Denis Begic m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man bör se över ett nationellt mål för minskad återfallsfrekvens och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av resurser till utbildning, arbetsmarknadsåtgärder, vård och behandling inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1292 av Oskar Svärd och Viktor Wärnick (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att löpande arbeta med frågan om en god kompetensförsörjning och arbetsmiljö på våra anstalter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1347 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta en anstaltsplacering i värmländska Råda i beaktande i sina relationer med Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1477 av Kadir Kasirga m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att införa ett generellt stopp för klientnära ensamarbete inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka takten i utbyggnaden av häkten och anstalter för att möta dagens behov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda möjligheten att arbetsgivaren tillhandahåller ändamålsenliga arbetsskor för kriminalvårdare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att Kriminalvården arbetar strategiskt med utbildning och kompetensutveckling för sina anställda och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalvård som huvudregel ska bedrivas i Sverige och att anstaltsplatser utomlands endast är en tillfällig lösning medan Kriminalvården bygger ut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1493 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna all utrustning för styrketräning från Sveriges fängelser och att i stället satsa på andra former av fysisk aktivitet som främjar rehabilitering och återanpassning till samhället, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1531 av Emma Ahlström Köster (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka möjligheterna till och användningen av biträdande övervakare genom nationella stödstrukturer och finansiering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att säkerställa att stödinsatser efter frigivning ska erbjudas under minst tolv månader i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda och förtydliga sekretessreglerna för informationsdelning mellan kriminalvård och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1560 av Gudrun Brunegård (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa evidensbaserade modeller i kriminalvården för framgångsrik rehabilitering och minskad återfallsfrekvens och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tolvstegsprogrammet som generell behandlingsmetod i kriminalvården för intagna med narkotika- eller alkoholberoende och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera klosterverksamhet på svenska fängelser där det är lämpligt, med särskilda avdelningar dit motiverade intagna kan söka, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om följeslagarprogram och mentorskap med fotboja vid tidig utskrivning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1682 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att det vid bedömning av ansökningar om överföring av fängelsestraff till Sverige ska beaktas som en försvårande omständighet om den dömda aktivt undanhållit sig det svenska rättssystemet genom att gömma sig utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1796 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera en ny kriminalvårdsanstalt i Åmål och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2044 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvisa dömda brottslingar som inte är svenska medborgare för att avtjäna sitt tilldömda straff i hemlandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2411 av Pia Trollehjelm (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra passlagen (1978:302) så att personer som står under Kriminalvårdens

- vård genom frivård med elektronisk övervakning inte kan beviljas eller inneha pass och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort så att personer som står under Kriminalvårdens vård genom frivård med elektronisk övervakning inte kan beviljas eller inneha nationellt identitetskort och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redan utfärdade pass och nationella identitetskort för personer i frivård med elektronisk övervakning ska återkallas enligt gällande lagstiftning 24 § PassL (1978:302) respektive 14 § förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort och, vid behov, omhändertas enligt 18 § PassL (1978:302), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2412 av Pia Trollehjelm (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa påföljden vid avvikelse från frivård med elektronisk övervakning så att kontraktsbrott leder till omedelbar återföring till anstalt och, där det är motiverat, förlängd strafftid och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2414 av Pia Trollehjelm (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utländska medborgare som utan laglig rätt att vistas i Sverige döms för brott ska avtjäna sina straff i sina respektive hemländer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta eller omförhandla bindande avtal med andra länder i syfte att säkerställa att straff för utländska medborgare som utan laglig rätt att vistas i Sverige döms för brott verkställs i hemlandet samt att kostnaderna regleras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2464 av Ann-Sofie Alm och Cecilia Gustafsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Kriminalvården uppdraget att skyndsamt utreda förutsättningarna för att etablera en ny kriminalvårdsanstalt i Åmål och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2782 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att en dom om köp av sexuell handling kan innehålla villkor om obligatorisk undervisning för den dömda om sexhandeln och

prostitutionens orsaker och konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till lagstiftning som gör enkelbeläggning inom kriminalvården till norm och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till lagstiftning som förbjuder ensamarbete vid klientnära arbete inom kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en bred översyn av Kriminalvårdens organisation och verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att personer som inte är dömda för sexual- eller våldsbrott, som har genomgått relevanta behandlingsprogram och som har upp till sex månader kvar på sin strafftid ska kunna börja avtjäna den villkorliga frigivningen i förtid och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kriminalvården i uppdrag att inrätta avdelningar med färre klienter i syfte att anpassa avdelningarna efter klienternas behov och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten för staten att via frivården ta ett långsiktigt ansvar för inslussning och återanpassning av personer som avtjänat straff för grova brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att ytterligare involvera civilsamhället vid inslussningen i samhället av personer som avtjänat straff på anstalt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och Sveriges Kommuner och Regioner i uppdrag att förstärka sitt samarbete via Krami i syfte att intagna efter frigivning ska kunna återgå till eller inträda i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att fler intagna får möjlighet till vistelse i halvvägshus och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att ta fram nationella riktlinjer för

- avhopparverksamhet för kriminella och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till fler utbildningsmöjligheter för intagna i kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att kvinnor som avtjänar sitt straff på anstalt ska ha samma möjligheter till utbildning som män har och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av kvinnors situation och behov i kriminalvården i syfte att skapa förutsättningar för en jämställd vård och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att personer som sitter häktade ska få ett särskilt ombud som kan bistå med praktiska behov under häktningstiden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2977 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att beakta möjligheterna för Kriminalvården att bygga fängelser i Gävleborg och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3027 av Noria Manouchi (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka användningen av behandlingsprogram och andra rehabiliterande åtgärder för den som dömts för upprepade sexualbrott mot barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3122 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett återupptagande av retreatverksamhet inom Kriminalvården och möjliggöra retreatar rikstäckande och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3253 av Camilla Brunsberg m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort möjligheten till villkorlig frigivning för personer som återfaller i brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3348 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att etablera en kriminalvårdsanstalt i Hylte och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3377 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av elektronisk övervakning för personer med hög risk att återfalla i sexualbrott mot barn efter avtjänat straff och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3383 av Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förutsättningarna för vistelseförbud när det gäller dömda sexualförbrytare på platser som frekventeras av barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3384 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att införa särskilda villkor och övervakning för personer dömda för sexualbrott mot barn efter avtjänat straff och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3387 av Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att utreda effekten av farmakologisk behandling för personer som har begått sexualbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3389 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka och utöka tillgången till evidensbaserad behandling och systematiska riskbedömningar för personer dömda för sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3572 av Dan Hovskär (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda möjligheten att återinföra tolvstegsbehandlingar inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3581 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett nationellt avhopparprogram för kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förbättrad samverkan mellan Kriminalvården och socialtjänsten i

samband med frigivning är nödvändig och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt avhopparprogram och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården och polisen bör ta fram en ordning för standardiserad informationsdelning inför permissioner eller frigivningar och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om s.k. släppsamtal och tillkännager detta för regeringen.
96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta Trygghetsberedningens förslag vidare och tillkännager detta för regeringen.
97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Trygghetsberedningens förslag gällande fotboja, förbättrad tillgång till återfallsförebyggande hälso- och sjukvård, en förstärkt samverkan för unga lagöverträdare liksom åtgärder för att förbättra de intagnas möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Specialfastigheter AB ett samhällsuppdrag att stödja Kriminalvårdens utbyggnad av nya anstaltsplatser och tillkännager detta för regeringen.
133. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården ska finnas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
134. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inleda en fördjupad dialog med kommuner som är intresserade av ny- eller utbyggnation av anstalter och häkten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
135. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maximalt nyttja projekterade och planerade anstaltsbyggen och tillkännager detta för regeringen.
136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvårdens medarbetare behöver tillförsäkras en god arbetsmiljö och långsiktiga förutsättningar för att utföra sitt arbete och tillkännager detta för regeringen.
137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.
138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt mål för Kriminalvården enligt vilket 90 procent av klienterna med en

- strafftid överstigande ett år ska påbörja ett behandlingsprogram under sin verkställighet och tillkännager detta för regeringen.
139. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av samverkan mellan Kriminalvården och Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.
 140. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen vårdkedja vid frigivning och stärkt återfallsförebyggande hälso- och sjukvård och tillkännager detta för regeringen.
 141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om situationen på kvinnoanstalterna och tillkännager detta för regeringen.
 142. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till barn som har en anhörig i fängelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3591 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om släppsamtal och åtgärder i samband med permission eller frigivning och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
21. Motioner som bereds förenklat		
2025/26:598	Louise Thunström m.fl. (S)	
2025/26:919	Hans Ekström och Fredrik Olovsson (båda S)	
2025/26:1071	Linus Sköld m.fl. (S)	
2025/26:1292	Oskar Svärd och Viktor Wärnick (båda M)	
2025/26:1477	Kadir Kasirga m.fl. (S)	2, 4 och 5
2025/26:1493	Eric Westroth (SD)	
2025/26:1560	Gudrun Brunegård (KD)	1–3
2025/26:1796	Magnus Jacobsson (KD)	
2025/26:2044	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2025/26:2414	Pia Trollehjelm (SD)	1 och 3
2025/26:2464	Ann-Sofie Alm och Cecilia Gustafsson (båda M)	
2025/26:2782	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	14
2025/26:2788	Gudrun Nordborg m.fl. (V)	28–35, 37, 38 och 42
2025/26:2977	Lars Beckman (M)	
2025/26:3027	Noria Manouchi (M)	7
2025/26:3122	Ingemar Kihlström (KD)	
2025/26:3383	Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M)	
2025/26:3387	Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M)	
2025/26:3389	Marléne Lund Kopparklint (M)	
2025/26:3572	Dan Hovskär (KD)	
2025/26:3581	Ulrika Liljeberg m.fl. (C)	14
2025/26:3586	Teresa Carvalho m.fl. (S)	28, 136–139, 141 och 142